

Masterproef ingediend met het oog op het behalen van de graad Master in de
Criminologische Wetenschappen

F*CK THE POLICE? PERCEPTIES VAN JONGEREN OVER DE POLITIE

**Een kwalitatief onderzoek naar de meningen en houdingen
van jongeren t.a.v. de politie sinds de coronacrisis**

LOTTE DE VOS
ROLNUMMER: 0527658
2020 - 2021

Aantal woorden (excl. abstract, inhoudstafel, bibliografie en bijlagen): 19.996
Promotor & begeleider: professor Christiaens
Jury: professor Yana Jasmine Jaspers
Rechten en Criminologie

AFGIFTE- / ONTVANGSTBEWIJS MASTERPROEF

Persoonsgegevens:

Naam + voornaam: DE VOS

LotteRolnummer: 0527658

Opleiding: Criminologische Wetenschappen

Titel van de masterproef zoals op het voorblad van het ingediende werk:

*F*CK THE POLICE? PERCEPTIES VAN JONGEREN OVER DE POLITIE: Een kwalitatief onderzoek naar de meningen en houdingen van jongeren t.a.v. de politie sinds de coronacrisis*

Engelse vertaling van de titel (verplicht):

*F*CK THE POLICE? YOUNG PEOPLE'S PERCEPTIONS OF THE POLICE: A qualitative study of young people's opinions and attitudes towards the police since the corona crisis*

Naam:

Handtekening:

De Vos, Lotte

Vak voorbehouden voor medewerker faculteitssecretariaat:

De student heeft zijn/haar Masterproef ingeleverd op

Datum van afgifte:

Naam ontvanger:

1 VERKLARING VAN AUTHENTICITEIT

De ondertekende verklaring van authenticiteit is een integrale component van het geschreven werk (Bachelorproef of Masterproef) dat wordt ingediend door de student.

Met mijn handtekening verklaar ik dat:

- ik de enige auteur ben van het ingesloten geschreven werk¹;
- ik dit werk in eigen woorden heb geschreven;
- ik geen plagiaat heb gepleegd zoals gedefinieerd in artikel 118 van het Onderwijs- en Examenreglement van de VUB; waarbij de meest voorkomende vormen van plagiaat zijn (niet-limitatieve lijst):
 - aard 1: tekst overnemen van andere auteurs, weliswaar met bronvermelding maar zonder gebruik van aanhalingstekens waar het om een letterlijke overname gaat;
 - aard 2: tekstfragmenten overnemen van andere auteurs, al dan niet letterlijk, zonder bronvermelding;
 - aard 3: verwijzen naar primair bronmateriaal waar de tekst en bronvermelding al dan niet letterlijk wordt overgenomen uit niet-vermelde secundaire bronnen;
 - aard 4: tekstfragmenten overnemen van andere auteurs, al dan niet met bronvermelding, met geringe en/of misleidende tekstaanpassingen.
- ik in de tekst en in de referentielijst volledig heb gerefereerd naar alle internetbronnen, gepubliceerde of ongepubliceerde teksten die ik heb gebruikt of waaruit ik heb geciteerd;
- ik duidelijk alle tekst heb aangeduid die letterlijk is geciteerd;
- ik alle methoden, data en procedures waarheidsgetrouw heb gedocumenteerd;
- ik geen data heb gemanipuleerd;
- ik alle personen en organisaties heb vermeld die dit werk hebben gefaciliteerd, dus alle ingediende werk ter evaluatie is mijn eigen werk dat zonder hulp werd uitgevoerd tenzij uitdrukkelijk anders vermeld;
- dit werk noch een deel van dit werk werd ingediend aan een andere instelling, universiteit of programma;
- ik op de hoogte ben dat dit werk zal gescreend worden op plagiaat;
- ik alle origineel onderzoeksmateriaal onmiddellijk zal indienen op het Decanaat wanneer hierom wordt gevraagd;
- ik op de hoogte ben dat het mijn verantwoordelijkheid is om na te gaan dat ik word opgeroepen voor een hoorzitting en tijdens de periode van hoorzittingen beschikbaar te zijn;
- ik kennis genomen heb van artikel 118 van het Onderwijs- en Examenreglement van de VUB omtrent onregelmatigheden en dat ik op de hoogte ben van de disciplinaire sancties;
- de afgedrukte kopie die ik indiende identiek is aan de digitale kopie die ik oplaadde op Turnitin.

Student familienaam, voornaam: De Vos, Lotte

Datum: 16/08/2021

Handtekening:

¹ Voor groepswerken zijn de namen van alle auteurs verplicht. Hun handtekeningen staan collectief borg voor de volledigheid van het geschreven werk.

Nederlandstalig abstract

Deze thesis behandelt de percepties van jongeren t.a.v. de politie en welke invloed de coronacrisis hierop heeft gehad. De dataverzameling gebeurde doormiddel van focusgroepen, waarbij in totaal 80 jongeren werden bevraagd. De jongeren waren tussen de 16 en 23 jaar oud en woonden in Antwerpen of Brussel. De opnames van de focusgesprekken werden getranscribeerd. Vervolgens werden deze kwalitatieve data voorzien van labels, geanalyseerd en geïnterpreteerd.

De resultaten tonen aan dat de respondenten een negatief beeld vormden over de politie. Dit kwam voort uit gevoelens van onveiligheid en machteloosheid. De jongeren vertelden a.d.h.v. hun eigen ervaringen en die van anderen hoe ze de politie als partijdig en onbeleefd ervaren. Ze betreuren hoe zij geviseerd worden door de politie, maar er schijnbaar geen reactie komt op grensoverschrijdend gedrag van politieagenten. In de strijd met deze oneerlijke politie, gebruiken ze hun smartphone als wapen tegen het onrecht. Ze filmen ontmoetingen met politiediensten die uit de hand lopen en posten ze op sociale media, in een poging om macht terug te nemen. Al is dit niet zonder gevaar. De jongeren getuigen van agressiviteit bij agenten die vast worden gelegd op camera. De coronacrisis maakt het er niet makkelijker op. Het zou een bron zijn voor extra frustratie t.a.v. de politie. De respondenten komen sinds de opkomst van het coronavirus meer in contact met de politie, maar de aard van deze contacten blijft onveranderd.

Desondanks deze negatieve uitlatingen uitten veel jongeren ook begrip voor de moeilijke positie van politieagenten. Sterker nog, ondanks een gebrek aan legitimiteit zouden ze de politie toch helpen wanneer ze dat van hen vragen. De jongeren hebben hoop voor de toekomst, voor een betere relatie met de politie, al zullen er eerst enkele dingen moeten veranderen.

Trefwoorden: Jongeren, politie, beeldvorming

Engelstalig abstract

This thesis examines young people's perceptions of the police and what influence the corona crisis has had on them. The data collection was done through focus groups, in which a total of 80 young people were questioned. The young people were aged between 16 and 23 and lived in Antwerp or Brussels. The recordings of the focus discussions were transcribed. Subsequently, these qualitative data were labeled, analyzed and interpreted.

The results show that the respondents had a negative perception of the police. This stemmed from feelings of insecurity and powerlessness. Based on their own experiences and those of others, the youth told how they perceive the police as biased and rude. They lament how they are targeted by the police, but there is seemingly no response to transgressive behavior by police officers. In fighting this unfair police, they use their smartphones as a weapon against injustice. They film encounters with police that get out of hand and post them on social media, in an attempt to take back power. Although this is not without danger. The young people testify to aggression at officers that is captured on camera. The corona crisis doesn't make it any easier. It would be a source of additional frustration towards the police. Respondents come into more contact with the police since the emergence of the coronavirus, but the nature of these contacts remains unchanged.

Despite these negative statements, many young people also expressed understanding for the difficult position of police officers. Indeed, despite a lack of legitimacy, they would still help the police when they asked them to. The young people have hope for the future, for a better relationship with the police, although some things will have to change first.

Keywords: Youth, police, perception

Inhoudstafel

Inleiding	6
Deel 1: literatuur	7
1.1. Probleemstelling	7
1.2. Theoretisch kader:	10
1.2.1. Onderzoek naar beeldvorming rond politie.....	10
1.2.2. Belangrijke begrippen	10
1.2.2.1. Legitimiteit.....	10
1.2.2.2. Legal Cynism	11
1.2.2.3. Procedural Justice	12
1.2.3. Actualiteit.....	14
1.2.3.1. Coronacrisis	14
1.2.3.2. Grensoverschrijdend gedrag van de politie	14
1.3. Waarom een focus op jongeren?	15
1.3.1. The usual suspect.....	15
1.3.2. Youth is the change.....	16
1.4. Beeldvorming omtrent politie: beïnvloedende factoren	16
1.4.1. Directe en indirecte ervaringen	16
1.4.2. Leeftijdstrends	18
1.4.3. Migratieachtergrond en sociaal economische status (SES)	18
1.4.4. Rol van de media	19
1.5. De politie van de toekomst	21
Deel 2: Methodologie	22
2.1. Onderzoeksvragen	22
2.2. Onderzoeksmethode.....	22
2.2.1. Onderzoeksopzet	22
2.2.2. Dataverzameling	23
2.2.2.1. Respondenten.....	24
2.2.2.2. Materiaal.....	26
2.2.3. Analyse methode.....	28
2.2.4. Valkuilen bij dit onderzoek	28
Deel 3: resultaten	30
3.1. Gevoelens van onveiligheid	30
3.1.1. De partijdige politie.....	30
3.1.2. Gebrek aan dialoog	32
3.1.3. Smile! You're on camera.....	33
3.2. Effectiviteit en efficiëntie van de politie	35
3.2.1. Behulpzaam en benaderbaar?	36
3.2.2. Een gemeenschapsgerichte politie	37

3.2.3. Criminaliteitsbestrijding	40
3.3. De rol van de media	41
3.4. Wat met Corona?	42
3.5. De toekomstvisie voor politie.....	44
Deel 4: Discussie en conclusie	46
4.1. Bespreking	46
4.1.1. Onveiligheidsgevoel en procedurele rechtvaardigheid	46
4.1.2. Geen legitimiteit dus filmen als bewijs.....	47
4.1.3. Toch is er hoop (voor de toekomst)	48
4.2. Beperkingen van dit onderzoek	49
4.3. Aanbevelingen	50
4.4. Conclusie	51
Bibliografie	53
Bijlagen.....	57
bijlage 1 – statement jongeren & politie	57
bijlage 2 – vragenlijst.....	59
Bijlage 3 – datamanagement plan.....	61
Bijlage 4 – labellijst.....	61

Inleiding

Spanningen tussen de bevolking en de politie is niets nieuws, het is een relatie die altijd al onder druk lijkt te staan. Sinds het ontstaan van de politie zijn er talloze voorbeelden van protesten tegen politiegeweld en racisme of discriminatie binnen politiekorpsen. Toch lijkt een tsunami van negatieve uitlatingen over de politie de laatste 2 jaar de Westerse wereld te overspoelen. Zo stond de wereld in rep en roer na het overlijden van George Floyd in Minneapolis in de Verenigde Staten. Hij overleed op 25 mei 2020 nadat een politieagent minutenlang met zijn knie op de nek van Floyd steunde. Wat volgde waren globale protesten tegen racisme en politiegeweld (Debruyne, 2020, par. 1-2).

Ook dichterbij huis, in de luchthaven van Charleroi, stierf Jozef Chovanec na een politietussenkomst. De bevolking reageerde gechoqueerd na het zien van de interventie waarbij een agente als 'grapje' een Hitlergroet richting de camera deed (Vanrenterghem, Goedgebeur & Arnoudt, 2020, par. 2). Dit soort beelden, deze verhalen, doen de legitimiteit van de politie sterk afbrokkelen. Daarbovenop kregen politiekorpsen sinds de coronacrisis nieuwe taken toebedeeld, zoals de controle op de mondkemperplicht en thuiswerk en het opsporen en opbreken van lockdown-feestjes. Dagdagelijkse, normale praktijken werden plots strafbaar en hiervoor had de bevolking niet altijd begrip. Er ontstond een nieuwe vorm van contact tussen de politie en de bevolking en in het specifiek met jongeren. Zo zou bijna de helft van alle coronaboetes gericht zijn aan jongeren. Volgens Nicholas Paelinck van de Vaste Commissie van de Lokale Politie is dit niet te wijden aan de hardleersheid of rebellie van de jeugd, maar eerder omdat de coronamaatregelen jongeren het hardst troffen (El Mabrouk, 2021, par. 1).

Berichtgeving door de media en eigen ervaringen hebben een grote invloed op hoe wij naar de politie kijken, welk beeld we over deze instelling vormen. Dat is heel belangrijk voor de werking van de politie. Om aan criminaliteitsbestrijding en ordehandhaving te kunnen doen, zijn ze afhankelijk van de medewerking van burgers. Zo verwacht men bijvoorbeeld dat burgers aangifte doen van criminaliteit en helpen bij het identificatieproces van criminelen en verdachte activiteiten. Het is dus belangrijk een zicht te krijgen op de bereidheid van burgers om mee te werken en welke factoren dit beïnvloeden (Murphy, 2015, p. 53). Eerder onderzoek toonde reeds aan dat wanneer burgers de politie als legitiem beschouwen, er een grotere medewerkingsbereidheid is (Sunshine & Tyler, 2003, p. 534; Hinds, 2009, p. 18). Hierbij viel op dat jongeren de politie significant minder vaak als legitiem beschouwden en dat zij minder geneigd waren vrijwillig aangifte te doen van criminaliteit (Murphy, 2015, p. 62). Hoe men tijdens de jeugdige jaren tegenover de politie staat, is vaak een voorbode voor hoe men er later mee zal omgaan (Murphy, 2015, p. 71). Net daarom is het voor beleidsmakers en wetenschappers belangrijk om inzicht te

krijgen in hoe en waarom mensen de politie al dan niet als legitiem ervaren, met in het specifiek aandacht voor jongeren.

In dit exploratief onderzoek wordt getracht een antwoord te formuleren op de vraag (1) hoe jongeren vandaag naar de politie kijken, (2) wat hun eigen ervaringen en indirecte ervaringen met de politie zijn en (3) of er sinds de coronacrisis iets veranderd is in hun relatie tot politie, (4) welke invloed de media heeft op hun beeldvorming en tot slot, (5) hoe zij de politie van de toekomst zien.

DEEL 1: LITERATUUR

In het eerste deel van deze masterproef wordt dieper ingegaan op de probleemstelling en waarom dit onderzoek interessant en relevant is. Er wordt een overzicht gegeven van de onderzoekstraditie en enkele actuele voorbeelden. Vervolgens wordt in de literatuurstudie verder ingegaan op enkele belangrijke concepten en relevante wetgeving. Tot slot wordt verhelderd waarom jongeren een centrale figuur zijn in dit onderzoek en hoe zij in verhouding staan tot de politie.

1.1. Probleemstelling

Elke samenleving wordt gekenmerkt door sociale controle die ervoor zorgt dat burgers zich aan de regels of wetten houden. Juridische autoriteiten dragen hier de verantwoordelijkheid voor, zij trachten het gedrag van burgers in overeenstemming te brengen met de heersende normen, regels en wetten (Sunshine & Tyler, 2003, p. 513). Een bepalende factor om dat opzet te doen slagen, is de politie. 'De politie' is een brede term die kan verschillen naargelang het land of de cultuur waarbinnen deze instelling actief is. In de meeste onderzoeken wordt er verwezen naar de definitie van Bittner (2005, p. 161), die een situationele uitleg geeft over wanneer burgers beroep doen op de politie:

"something-that-oughtnot-be-happening-and-about-which-someone-had-better-do-something-now". De politie onderscheidt zich van andere instellingen zoals bijvoorbeeld de private beveiliging door haar monopolie op het gebruik van dwang, of in uitzonderlijke gevallen, het gebruik van fysiek geweld (Terpstra, 2010, p. 100). Al moet dit tot een absoluut minimum beperkt worden (Bittner, 1970, p. 41). In België zit de geweldsmonopolie van de politie vervat in artikel 37 van de Wet op het politieambt.

Dirikx (2012, p. 6) vat in haar doctoraatsonderzoek mooi samen hoe de politie in democratische samenlevingen niet alleen belangrijke instrumentele taken verricht, maar anderzijds ook een representatie is van de waarden en normen van de samenleving.

De taken van de politie bestaan voornamelijk uit criminaliteitsbestrijding en ordehandhaving. Hiervoor is de politie afhankelijk van de medewerking van burgers, zij dienen mee te werken aan politieel onderzoek en bevelen van de politie op te volgen. In de klassieker 'The Police and the public' beschreef Reiss (1971, p. 65) al hoe de civiele samenleving afhankelijk is van de "complexe" relaties van wederzijdse steun tussen burgers en politie. Ook in recenter onderzoek werd vastgesteld dat wanneer de bevolking een positieve perceptie heeft over de politie en de politie als legitiem beschouwd, de kans groter is dat burgers zich regel-conform gedragen en de wet gehoorzamen (Walters & Bolger, 2019, p. 365). Beide partijen, zowel de politie als burgers, hebben dus baat bij een positieve beeldvorming en houding t.a.v. de politie.

Sunshine & Tyler (2003) toonden hierbij aan dat wanneer burgers de politie beschouwen als zijnde correct, rechtvaardig en eerlijk, men de politie als een legitieme autoriteit zal aanvaarden en sneller medewerking zal verlenen. A.d.h.v. een enquête werden inwoners van New York City bevraagd over hoe legitiem zij de politie beschouwden en welke invloed dat had op de publieke steun die ze aan de politie zouden geven. Uit de resultaten bleek dat wanneer burgers de politie als niet of weinig legitiem beschouwden, ze ook minder geneigd waren om de wet na te leven, samen te werken met de politie of beleid te steunen dat de politie in staat stelt discretionaire macht te gebruiken bij de wetshandhaving (Sunshine & Tyler, 2003, p. 534).

Hinds (2009, p. 12) voerde een gelijkaardig onderzoek uit bij Australische jongeren, aangezien eerder onderzoek van Hurst & Frank (2000, p. 199) aantoonde dat jongeren er vaker een negatieve houding t.a.v. politie op na houden dan oudere personen, maar daar nog niet veel onderzoek naar werd gevoerd. Ook hier blijkt het aanschouwen van de politie als legitiem de meest significante voorspeller voor de medewerkingsbereidheid van jongeren, wanneer de politie dit vraagt (Hinds, 2009, p. 18). Murphy (2015) voerde enkele jaren later een vergelijkend onderzoek uit naar de percepties t.a.v. de politie, zowel bij Australische jongeren als volwassenen. Zij stelde eveneens vast dat, in vergelijking met volwassenen, jongeren de politie significant minder vaak als legitiem beschouwden en dat zij minder geneigd waren vrijwillig aangifte te doen van criminaliteit. Opvallend is hierbij dat jongeren wel significant meer van mening waren dat de politie hun werk effectief doet, in tegenstelling tot volwassenen (Murphy, 2015, p. 62). Een onderzoek uit 2019 in opdracht van de Politiezone Antwerpen bevestigde de stelling van Murphy (2015, p. 62) en Hinds (2009, p. 18) dat jongeren er een negatievere houding t.a.v. de politie op nahouden. Specifiek liet de groep 16 tot 24 jarigen zich iets negatiever uit over de politie dan andere leeftijdscategorieën binnen de onderzoekspopulatie (PolitiezoneAntwerpen, 2021, par. 4).

Hoe is de perceptie van jongeren t.a.v. politie vandaag de dag? Het onderzoek van Fine en collega's naar de kloof in de percepties over politie bij blanke jongeren en jongeren met een andere huidskleur in Amerika gaf aan dat de perceptie over politie een historisch dieptepunt zou hebben bereikt (Fine, Rowan & Simmons, 2019, p. 22). Recent werden ook bij ons, op de journalistiekwebsite Bruzz (2021), alarmerende cijfers gepubliceerd over de relatie tussen Brusselse jongeren en de politie. De jeugdraad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie nam een steekproef af bij 1.631 Brusselse jongeren over hun mening over de politie. Daaruit bleek dat vier op vijf jongeren zich niet veilig voelt in het contact met de politie en een verbazingwekkende 49% van de bevroegde jongeren de politie koppelt aan een gevoel van boosheid. Dat gevoel van boosheid kan worden opgedeeld in gevoelens van angst (43%), machteloosheid (40%) en onverschilligheid (26%). Een schampere 16% van de bevroegde jongeren koppelt de politie met veiligheid en maar 11% gebruikte het woord respect in hun assessment van de politie (BRUZZ, 2021, par. 1-2). Naar aanleiding van dit onderzoek richtte de VGC-Jeugdraad zich samen met 29 Brusselse partners tot enkele politici (vice-eersteminister Van Quickenborne, minister Verlinden, minister-president Vervoort, Vlaams minister Dalle en collegelid Smet). In een statement oefenen deze organisaties druk uit op de politiek om met een structurele aanpak voor deze problematiek op de proppen te komen (zie de volledige brief als bijlage 1) (VGC-Jeugdraad, 2021).

Nog voor dit statement werd verstuurd, vroeg Brussels parlementslid Mathias Vanden Borre (N-VA) al om extra uitleg omtrent de gepubliceerde cijfers in BRUZZ aan Pascal Smet, het collegelid bevoegd voor Cultuur, Jeugd, Sport en Gemeenschapscentra. Dit naar aanleiding van de grote verschillen met een gelijkaardig onderzoek dat in 2019 werd uitgevoerd in de politiezone Antwerpen (Vanden Borre, 2021, par. 3). Daar werd ook een grootschalige steekproef afgenomen bij 4.569 Antwerpse respondenten waarvan 3.133 jongeren. De resultaten van deze steekproef schetsten een geheel ander beeld aangezien 80% van de respondenten de politie een positieve score gaf. Daarbij was de score op een schaal van +3 (heel goed) tot -3 (heel slecht) gemiddeld 1,0. Amper 13% van de bevroegden liet zich negatief uit over de politie van Antwerpen en 7% gaf aan zich niet in staat te stellen om de politie te beoordelen (Politiezone Antwerpen, 2021, par. 3). Terecht zat Vanden Borre met enkele vragen omtrent het volledige onderzoeksrapport, de methodologie, de betrokkenheid van de partner 'Brussel Preventie & Veiligheid' en de grote verschillen tussen beide onderzoeken.

Tot op heden kwam er geen reactie van Smet, noch is het volledige onderzoeksrapport van de VGC-Jeugdraad online terug te vinden. Het is dan ook moeilijk in te schatten hoeveel gewicht men kan en mag geven aan de uitspraken die in BRUZZ (2021) werden

gepubliceerd. Al kan men ook enkele vragen opgooien bij het onderzoek van Politiezone Antwerpen. Heeft bijvoorbeeld het feit dat de opdracht voor dit onderzoek voortkwam vanuit de politie zelf een invloed gehad op de resultaten? Kunnen kwantitatieve gegevens een uitsluitend antwoord bieden op de vraag hoe jongeren de politie evalueren? Het is in ieder geval duidelijk dat er nood is aan verder onderzoek rond dit thema, met een voorkeur om ook kwalitatief met jongeren in gesprek te gaan.

Dit masterproefonderzoek belicht de mening over de politie van 80 jongeren uit Brussel en Antwerpen. Het doel van dit exploratief onderzoek is een actueel beeld te schetsen van de perceptie van deze jongeren over de politie, en aanbevelingen te formuleren voor beleid en verder onderzoek. Meer informatie omtrent de respondenten en de gehanteerde methodologie kan u terugvinden in het hoofdstuk 'Methodologie'. Daarnaast wordt er voor een eerste keer onderzocht wat de impact van de coronacrisis is/was op de relatie tussen jongeren en politie. Vooraleer er dieper wordt ingegaan op de meningen en ervaringen van de jongeren in het hoofdstuk 'Resultaten', wordt hieronder eerst een uiteenzetting gegeven van enkele belangrijke concepten en actualiteiten.

1.2. Theoretisch kader:

1.2.1. Onderzoek naar beeldvorming rond politie

Er is reeds een lange traditie van sociale wetenschappers die zich interesseren in de ontwikkeling van attitudes en houdingen ten opzichte van de wet, strafrechtelijke instellingen en de politie. De laatste jaren groeide dit domein aan belangstelling, als gevolg van verschillende spraakmakende incidenten tussen politie en burgers waar geweld aan te pas kwam. Doorheen de onderzoekstraditie hebben maar weinig zich gericht op respondenten in de vroege en midden adolescentie (Jackson et al., 2020, p. 749). Binnen de verschillende onderzoeken naar de relatie tussen burgers en politie, kwamen enkele belangrijke kernbegrippen keer op keer terug. Hieronder wordt een uiteenzetting gegeven van de belangrijkste begrippen.

1.2.2. Belangrijke begrippen

1.2.2.1. Legitimiteit

In de context van dit onderzoek is het belangrijk om duidelijk te omlijnen wat legitimiteit nu net betekent. Tyler (1990, p. 25) omschreef legitimiteit als '*een eigenschap van een autoriteit of instelling die mensen het gevoel geeft dat het juist is om deze instelling/autoriteit te respecteren en te gehoorzamen*'. Burgers aanvaarden in dat geval dat ze hun eigen gedrag in overeenstemming dienen te brengen met de bevelen of eisen die deze instelling oplegt (Sunshine & Tyler, 2003, p. 514). Er wordt van burgers verwacht

dat ze zich coöperatief opstellen en helpen om criminaliteit te bestrijden. Er is ondertussen veel empirisch bewijs verzameld voor het idee dat wanneer burgers vertrouwen hebben in de politie, ze sneller bereid zijn om informatie te verstrekken, om tijdens een onvrijwillig contact met de politie toch samen te werken, om de politie te bellen wanneer ze zelf in nood verkeren en om te getuigen in rechtszaken (Chow, 2012, p. 508).

Binnen de sociale wetenschappen wordt al langer erkend dat legitimiteit geen louter instrumentele eigenschap is die de werking van de politie vergemakkelijkt. Het is een weerspiegeling van de heersende sociale waarden van een maatschappij. Het is een moreel of ethisch gevoel van verantwoordelijkheid dat heerst bij de bevolking, waardoor ze sneller regels zullen aanvaarden en zich hiernaar zullen gedragen (Sunshine & Tyler, 2003, p. 514). Sterker nog, ze zouden zich neerleggen bij de regels en zouden samenwerken met de politie omdat ze zich hiertoe verplicht voelen, niet uit de angst om gestraft te worden of vanuit het idee achteraf beloond te worden (Murphy, 2015, p. 55). Legitimiteit kan dus een interne motivatie teweegbrengen bij burgers om aan de wet te gehoorzamen en mee te werken bij politionele taken.

1.2.2.2. Legal Cynism

Binnen het onderzoek naar de houding van de bevolking is er een stijgende aandacht voor de ontwikkeling van 'legal cynicism' of juridisch cynisme. Juridisch cynisme is simpel verwoord '*anomie over de wet*' (Sampson en Bartusch, 1998, p.778). Anomie duidt hier op een toestand waarbij een individu zich loskoppelt van de gemeenschap en van de sociale en wettelijke normen van de samenleving (Geller & Fagan, 2019, p. 27). Meer recentere omschrijvingen benadrukken steeds meer hoe burgers de wet en haar vertegenwoordigers verwerpen omdat ze niet legitiem zijn. En omdat ze niet responsief zijn op bezorgdheden over de veiligheid en de rechtvaardigheid van de juridische systemen (Geller & Fagan, 2019, p. 27; Kirk en Papachristos, 2011, p. 1191). Het is een complex en veelzijdig concept, maar het geeft vooral een scepticisme weer ten aanzien van de wet en de strafrechtelijke actoren die de wet handhaven (Jackson et al., 2020, p.744).

Het ontstaan van juridisch cynisme gebeurt door middel van een socialisatieproces. Ervaringen met het strafrechtelijk systeem die als onrechtvaardig, respectloos of oneerlijk worden beschouwd leiden ertoe dat een individu vanaf dan zeer sceptisch naar de wet en strafrechtelijke actoren kan kijken. Dit stelt zich vooral bij interacties met sociale instellingen of autoriteiten die de mogelijkheid hebben om te controleren en straffen op te leggen, zoals de politie. Anderzijds kan men ook door de ervaringen van leeftijdsgenoten, familieleden of mensen uit de buurt een negatief beeld van de strafrechtelijke actoren ontwikkelen (Geller & Fagan, 2019, p. 34; Jackson et al, 2020, p. 744). Indien de interactie

met een autoriteitsfiguur op een transparante en eerlijke manier verloopt, zal de burger meer vertrouwen hebben in zowel de wet als de handhavers ervan. Maar wanneer er oneerlijk of onrechtvaardig gedrag wordt gesteld door deze autoriteitsfiguren, leiden interacties tot een negatievere blik op de autoriteiten (Jackson et al., 2020, p. 745).

Recent onderzoek bij jongeren uit Zurich, Zwitserland, toonde aan dat negatieve interacties met de politie zwaarder doorwegen op de ontwikkeling van attitudes en meningen dan positieve interacties. Daarnaast blijkt ook dat er niet per se sprake moet zijn van herhaling. Een alleenstaande negatieve ontmoeting met strafrechtelijke autoriteiten volstaat om langdurig een negatieve houding te hebben ten opzichte van de wet, de politie en andere strafrechtelijke actoren (Nivette et al., 2015, p. 287; Jackson et al., 2020, p. 745).

1.2.2.3. Procedural Justice

In de zoektocht naar welke factoren een invloed hebben op de gepercipieerde legitimiteit van de politie, komt men stevast uit bij het begrip 'procedural justice' (of procedurele rechtvaardigheid in het Nederlands). Volgens het procedurele rechtvaardigheidsperspectief is de legitimiteit van de politie afhankelijk van de mate waarin de bevolking van oordeel is dat de processen die leiden tot de gezagsuitoefening van de politie, eerlijk zijn (Sunshine & Tyler, 2003, p. 514). Indien burgers menen dat de politie beslissingen neemt en zijn gezag uit d.m.v. eerlijke procedures, zullen ze de politie als legitiem beschouwen en sneller meewerken bij politie-inspanningen. Indien de bevolking er van overtuigd raakt dat de politie gebruik maakt van oneerlijke praktijken, zal dit leiden tot vervreemding, verzet en niet-medewerking. Het is dus van belang het gevoel te krijgen dat men eerlijk en correct wordt behandeld door de politie. Dit heeft invloed op de tevredenheid over de politiediensten, het vertrouwen er in en dus ook de mate waarin men steun zal bieden aan de politie (Adorjan et al., 2017 p. 3).

Wat begrijpt men precies onder eerlijke procedures? In het werk van Augustyn (2016, p. 257) worden deze samengevat als de mogelijkheid om als individu je stem te laten horen met betrekking tot de zaak in kwestie, wanneer je met de politie of andere strafrechtelijke actoren in contact komt. Verder draait het rond de kwaliteit van de interpersoonlijke behandeling van de politie, d.w.z. een neutrale manier van handelen, het gebruik van feiten en transparantie in besluitvormingsprocessen. Tot slot is het belangrijk dat burgers er op kunnen vertrouwen dat politieagenten de burgerrechten respecteren, ongeacht iemand zijn sociale status, migratieachtergrond of strafrechtelijk verleden.

Murphy (2015, p. 69) stelde vast dat het gevoel van procedural justice voornamelijk belangrijk is voor diegenen die zich gemarginaliseerd voelen door de samenleving. Aangezien veel jongeren zich tweederangsburger voelen, kunnen we stellen dat dit perspectief sterk aansluit bij hun beleving. Ook andere onderzoek erkent de invloed van persoonlijke demografische kenmerken. Zo zouden jongeren, mannen, minderheden en mensen met een lagere sociaaleconomische status (SES) sneller ervaren dat ze oneerlijk of bevooroordeeld worden behandeld door de politie (Augustyn, 2016, p. 258).

We kunnen dus vaststellen dat het ervaren van procedural justice en legitimiteit van de politie belangrijk is voor de medewerkingsbereidheid van burgers, maar dat sociaal gemarginaliseerden dit gevoel minder snel bereiken. Gelukkig toonde een onderzoek bij zware jeugddelinquenten aan dat de houding t.a.v. politie doorheen ons leven kan veranderen, door middel van socialisatieprocessen (Augustyn, 2016, p. 274). Zo kan persoonlijk contact met de autoriteiten ook een leermoment zijn om ons oordeel aan te passen (Fagan en Piquero, 2007, p. 719). Gau (2010, p. 247) stelde zelfs vast dat de meest recente ontmoeting met de politie ook de sterkste voorspeller is voor de huidige houding t.a.v. de politie. Anderzijds moeten we erbij stilstaan dat rechtvaardig behandeld worden een belangrijk aspect van procedural justice is. Om te weten of men al dan niet rechtvaardig behandeld wordt, zal men de persoonlijke behandeling vergelijken met de behandeling van anderen, met de voorkeur voor leeftijdsgenoten (Augustyn, 2016, p. 261). Hoe mensen rondom een individu behandeld worden door de politie, zal dus ook van invloed zijn op het al dan niet ervaren procedural justice.

Jackson en collega's (2012, p. 9) stellen dat, naar het idee van procedural justice, de politie en andere autoriteiten ernaar moeten streven om iedereen met wie ze in contact komen, eerlijk en respectvol te behandelen. Wanneer men dit nalaat, zullen burgers de wet in vraag stellen en van mening zijn dat zij politieambtenaren ook zonder respect kunnen behandelen. *"Fairness helps secure long-term commitment to the rule of law. Police unfairness makes the task of dealing with crime and disorder more difficult in the long run"* (Jackson et al., 2012, p. 9). Zo stelden Gau & Brunson (2010, p. 272-273) vast in hun onderzoek bij jonge mannen uit Missouri dat de respondenten vaak het gevoel hadden dat agenten onbeleefd of zelfs verbaal grof waren tijdens ontmoetingen met burgers. Dit had niet alleen negatieve effecten op de ervaren procedural justice en de legitimiteit van de politie, het vergroot ook de kans op vijandigheid tijdens interacties bij beide partijen. In de toekomst zal men dan bij een ontmoeting met politiediensten dan een oncoöperatieve houding aannemen. Deze instelling zorgt er op zijn beurt voor dat agenten een mogelijke verbale of fysieke aanval verwachten. Ook al is dat niet het geval, toch zorgt de

vijandigheid, het achterdocht en wantrouwen voor negatieve gevoelens over de ander, zowel bij burgers als bij de politie.

1.2.3. Actualiteit

1.2.3.1. Coronacrisis

Toen begin 2020 de coronacrisis uitbrak in Europa, had dat ook grote gevolgen voor de werking van de politie. Zo werd de bewegingsvrijheid van burgers in de openbare ruimte beperkt, kwam er vliegensvlug een nieuwe wetgeving over het dragen van mondmaskers, afstand houden en thuiswerken en plots werden tal van gewone, dagdagelijkse activiteiten gecriminaliseerd (Terpstra & Salet, 2020, p. 7). Van de politie werd verwacht deze nieuwe regels te bekrachtigen en te beboeten bij niet-naleving. Na een jarenlange vast omliggende, duidelijke werking van de politie kreeg sinds de coronacrisis hun takenpakket een andere, bijkomende invulling. Er vond een verschuiving van accenten plaats: er moest gecontroleerd worden op niet-essentiële verplaatsingen, op personen die op bankjes zitten, lockdown-feestjes en thuiswerk. Daarnaast moest voor het eerst sinds Wereld Oorlog II een avondklok gehandhaafd worden (Vandervelden, 2020, par 1). Het spreekt voor zich dat deze bijkomende opdrachten voor de politie zorgden voor een ander contact met de burgers. Dit werk zal respondenten bevragen over deze veranderingen en welke gevolgen dat had voor hun beeld over de politie. Het zal een eerste verkennend onderzoek zijn naar de gevolgen van de coronacrisis op het contact met de politie.

De nieuwe maatregelen i.h.k.v. de coronacrisis leidden op verschillende momenten tot confrontaties tussen burgers en politie, maar vooral tussen jongeren en politie. Denk bijvoorbeeld aan het eerste weekend van april, waar het nepfestival 'La Boum' eindigde in een slagveld. Het gebruik van waterkanonnen, pepperspray en politiepaarden werd niet door iedereen gesmaakt. Sommigen spraken van een overdreven repressief optreden van de politie. Anderzijds raakten verschillende agenten ook gewond (Michaux, Barbieux & Poppelmonde, 2021, par. 1). Andere protest acties, zoals de betoging van de Black Lives Matter beweging en een protest na de dood van Ibrahima Barri mondde uit in rellen tussen (voornamelijk jonge leden van) de bevolking en de politie (Dujardin, 2021; Huyghebaert, 2021).

1.2.3.2. Grensoverschrijdend gedrag van de politie

In België werd op 3 maart 2021 een documentaire uitgezonden via de openbare omroep over voorvallen waarbij de politie overmatig geweld gebruikte (PANO – Geweld geoorloofd?). Het is een zeer interessante documentaire die vandaag nog te zien is via VRTNU of op YouTube. Er werd bijvoorbeeld berichtgegeven over een filmpje dat eind 2020 viraal ging op sociale media. De beelden werden vastgelegd door een jongen van 16 jaar

en tonen hoe een 16-jarige jongen zonder duidelijke aanleiding knock-out wordt geslagen door een politieagent (DeMorgen, 2021, par. 3). Het zijn schokkende beelden, maar veel meer gelijkaardige beelden en verhalen doen de ronde op sociale media.

Het blijkt dat burgers zo een beter zicht krijgen op de frequentie waarmee politieagenten grensoverschrijdend gedrag stellen, dan de politiediensten zelf. De Algemene Inspectie (AIG), die verantwoordelijk is voor het intern toezicht van de politie, kwam zelf met de visietekst 'Zijn alle flikken onbekwaam?' waarin wordt gepleit voor het oprichten van een algemene databank met cijfers van ongeoorloofd politiegeweld. Deze databank moet niet alleen politiediensten een overzicht geven van feiten die uit de hand liepen, ook de bevolking zou toegang krijgen tot deze databank. Verder willen ze ook een meldpunt ontwikkelen voor klachten tegen de politie (Heymans, 2021). Al deze inspanningen moeten zorgen voor meer transparantie over de werking van de politie naar de bevolking toe.

1.3. Waarom een focus op jongeren?

Zoals eerder aangehaald werd er in eerder onderzoek naar de houding van de bevolking ten opzichte van de wet en de strafrechtelijke overheden maar weinig rekening gehouden met jongeren. Meer specifiek met individuen in de vroege en midden adolescentie (Jackson et al., 2020, p. 749). Dit is een opmerkelijke trend, aangezien dit de levensfase is waarin delinquent gedrag vaker voorkomt (Hirschi en Gottfredson, 1983; Radford et al., 2004, p. 361). Het is een kenmerkende periode van grenzen opzoeken. Trinkner en Tyler (2016, p. 425) stellen het concreet als volgt: *"adolescenten en jongvolwassenen hebben de grootste kans om criminele activiteiten te ontplooien en voor dergelijk gedrag gearresteerd te worden"*. Ook Murphy (2015, p. 69) stelde vast dat jongeren, in vergelijking met volwassenen, vaker contact hebben met de politie. Daarnaast bleek uit haar onderzoek dat jongeren meer waarde hechten aan de effectiviteit van de politie dan volwassenen (Murphy, 2015, p. 70).

1.3.1. The usual suspect

Jongeren zijn dus de meest waarschijnlijke bevolkingsgroep om met de politie te interacteren. Ze krijgen meer aandacht van de politie, onder andere omdat ze vaker samenkomen in de publieke ruimte of simpelweg net omdat ze minderjarig zijn (Radford et al., 2004, p. 361). 15 tot 19-jarigen zijn ook oververtegenwoordigd in de misdaadstatistieken in Australië als het aankomt op het plegen van misdrijven. Dit zorgt er voor dat de politie automatisch een verscherpte focus heeft op de jongere leden van de samenleving, wat maakt dat ze behoren tot de groep van 'usual suspects' (Gau & Brunson, 2010, p. 272). Anderzijds maken jongeren ook meer kans om slachtoffer te worden van een misdrijf. Door al deze extra aandacht van de politie, terwijl de jongeren niets verkeerd

doen, ontstaat het gevoel dat ze als lastpak behandeld worden (Murphy, 2015, p. 54). Het gevoel van zich in het vizier van de politie te bevinden in combinatie met de psychologische veranderingen die tijdens de pubertijd plaatsvinden, maakt dat dit een kritieke periode is voor het ontwikkelen van een houding t.a.v. de strafrechtelijke autoriteiten (Trinkner & Tyler, 2016, p. 11). Dit kan leiden tot gespannen en vijandige interacties tussen jongeren en politie en het faciliteert een negatieve perceptie over de politie. Jongeren ervaren vervolgens het gezag van de politie als onrechtvaardig en dat doet de legitimiteit van de politie dalen (Adorjan et al., 2017 p. 3).

1.3.2. Youth is the change

Hoe jonger, hoe kneedbaarder de houding en attitude die men ten aanzien van de wet en de strafrechtelijke autoriteiten heeft (Trinkner en Tyler, 2016, p. 8). Naarmate men volwassen wordt is men geneigd sterker vast te houden aan eerdere meningen (Mclean et al., 2019, p. 67). Het is dus eenvoudiger om van jongs af aan aandacht te schenken aan het beeld dat men van de politie heeft en eventuele negatieve beeldvorming recht te zetten, dan wanneer men dit op latere leeftijd wil bereiken. Een beter begrip van de ontwikkeling van attitudes t.a.v. de politie kan behulpzaam zijn om negatieve gevolgen te beperken (Jackson et al, 2020, p. 749).

1.4. Beeldvorming omtrent politie: beïnvloedende factoren

1.4.1. Directe en indirecte ervaringen

Het onderzoek van Radford en collega's (2004, p. 364) toonde aan hoe de mening van jongeren uit Noord-Ierland over politie sterk afhankelijk is van eerdere ervaringen. Wanneer een ontmoeting met de politie een negatieve wending neemt, zorgt dit bijna altijd voor een daling in de tevredenheid over de politie. Binnen dit onderzoek spreken we over een negatief contact met de politie wanneer de jongeren van mening waren dat een politieagent zich onaanvaardbaar had gedragen tegenover hen (21% van de respondenten gaven aan dit reeds meegemaakt te hebben). De overgrote meerderheid van de respondenten van dit onderzoek (58%) spraken over een gebrek aan respect of onbeleefd gedrag van de politieagenten, terwijl 27% het over effectief gewelddadige uitlatingen van de politie had.

Niet alleen onze eigen ervaringen, maar ook die van familie of vrienden hebben een significante invloed op onze perceptie over politie. Wanneer bijvoorbeeld een familielid een negatieve ervaring had met de politie, neemt men dit mee in de eigen beeldvorming over de politie. Jammer genoeg werkt dit niet in beide richtingen. Zo draagt een positieve

ervaring met de politie niet bij aan een toename in tevredenheid. De positieve ervaring wordt eerder toegeschreven aan de specifieke agent waarmee men in contact kwam, maar wordt niet veralgemeend naar de politie als instelling of instituut (Miller et al., 2003, pp. 63-64).

Ook bij de ontwikkeling van juridisch cynisme spelen ontmoetingen met de politie een belangrijke rol. Geller en Fagan (2019, p. 39) rapporteerden een relatie tussen de blootstelling aan politiediensten en de aanwezigheid van juridisch cynisme bij jongeren. Persoonlijke contacten hadden een grotere invloed op de ontwikkeling van juridisch cynisme dan indirecte contacten. Wanneer de jongeren hun ervaring met de politie omschreven als indringend of intimiderend, werden er hogere maten van juridisch cynisme vastgesteld. Wanneer het ging over een ontmoeting waarbij jongeren aangaven procedurele rechtvaardigheid te ervaren, was er beduidend minder juridisch cynisme aanwezig.

Andere onderzoekers hechtten dan weer minder belang aan de invloed van directe contacten met de politie, aangezien deze voor de meeste personen zeer beperkt blijven (zie Weitzer & Tuch, 2005). Vaak gaat het om een sporadisch of eenmalig, kort en oppervlakkig contact (Engel, 2005, p. 454; Hohl, Bradford & Stanko, 2010, p. 492). Volgens Adorjan en collega's kan het in sommige gevallen zelfs zo zijn dat het relevanter is om de invloed van indirecte ervaringen te onderzoeken dan die van directe ervaringen. Iedereen hoort verhalen van anderen hun contact met de politie, maar niet iedereen doet een eigen ervaring op (Adorjan et al., 2017, p. 4). Ook de resultaten van het onderzoek van Jackson en collega's (2020) stelde vast dat bij de afwezigheid van persoonlijke, directe contacten, burgers beroep doen op ervaringen van anderen om een beeld rond de politie te vormen. De beeldvorming is dan gebaseerd op indirecte contacten, m.a.w. de ervaringen van familie, vrienden, buurtbewoners of leeftijdsgenoten (Jackson et al., 2020, p. 769). Voor jongeren specifiek is de mening van hun ouders invloedrijk. Onderzoek toont aan dat de houding van de ouders ten opzichte van de politie positief correleert met de houding van hun kinderen (Sargeant & Bond, 2013, p. 929).

Tijdens het doen van onderzoek naar percepties over politie bij burgers dient men ook aandacht te hebben voor recent slachtofferschap bij de respondenten. De analyse van Chow (2012, p. 516) toonde aan dat wanneer men in de 12 maanden voorafgaand aan de bevraging slachtoffer werd van een gewelds- of vermogensdelict, men de politie negatiever ging beoordelen.

Het is opvallend dat jongeren voornamelijk problemen zouden hebben met de politie als instituut en niet zo zeer met individuele politieagenten. Wanneer men de problematische relatie tussen jongeren en politie op die manier benadert, is het effectiever om te werken aan de institutionele relatie tussen beide partijen. Een voorbeeld hiervan is het verbeteren van de gemarginaliseerde positie van jongeren ten opzichte van het instituut. Jongeren meer betrekken in de volwassenensamenleving zou een eerste stap kunnen zijn in een positieve verandering. Zo worden ze gesterkt in het gevoel dat, indien ze zich aan de wet houden, ze niet alleen goed behandeld zullen worden, maar ook geloofd en gerespecteerd (van den Heerik & van Charldorp, 2015, p. 14).

1.4.2. Leeftijdstrends

Opvallend is dat verschillende onderzoekers opmerken dat leeftijd de meest consistente voorspeller is van een negatieve beeldvorming over de politie. Een positieve houding ten opzicht van het rechtssysteem en de politie neemt af gedurende de adolescentie (Fagan & Tyler, 2005, p. 229). Deze afname hangt niet per se vast aan negatieve ontmoetingen met de politie. Het is eerder zo dat leeftijd op zich een onafhankelijk negatief effect heeft op de percepties over politie (Augustyn, 2016, p. 262).

Een belangrijke notie om te maken is dat niet alle jongeren dezelfde mening hebben over de politie. Zo beschreef Wu (2010, p. 779) in zijn onderzoek hoe studenten van het hoger onderwijs over het algemeen een cynischere blik hebben op de politie en minder vertrouwen uiten in de politie. Dit kan verklaard worden door het feit dat studenten minder beperkt zijn door ouders of school dan jongere kinderen en daarom meer waarde hechten aan hun vrijheid. De resultaten uit de studie van Fine (2020, p. 8) naar de gepercipieerde legitimiteit van de politie bij jongeren uit California bevestigde het idee dat hoe ouder de jeugd, hoe lager ze de legitimiteit van de politie beoordelen. Ook de onderzoeksresultaten uit het onderzoek naar de tevredenheid over de politiezone Antwerpen stelden deze trend vast (PolitiezoneAntwerpen, 2021, par. 4).

1.4.3. Migratieachtergrond en sociaal economische status (SES)

Een opvallende bevinding uit het onderzoeksrapport van Politiezone Antwerpen, is dat zij geen verband vinden tussen het hebben van een migratieachtergrond en de politie negatief beoordelen. Dit staat lijnrecht tegenover de resultaten van andere buitenlandse onderzoeken (zie o.a. McLean et al., 2019, p. 70; Fine et al., 2020, p. 9) waar wel steeds een significant verband werd gevonden tussen deze twee variabelen. Zo stelden Geller & Fagan (2019, p. 35) vast dat tieners uit minderheidsgroepen (specifiek bij zwarte, latino of multiraciale jongeren uit de Verenigde Staten) beduidend meer juridisch cynisme

rapporteerden dan blanke jongeren. Fine en collega's (2020, p. 9), die onderzoek deden naar de perceptie van de legitimiteit van de politie bij jongere kinderen (7-14 jaar) uit California, merkten op dat deze raciale verschillen pas kunnen worden waargenomen in de late adolescentie. We kunnen dus stellen dat de veranderingen zich voordoen in de overgang van de kindertijd naar de vroege adolescentie.

Anderzijds speelt de sociaal economische achtergrond ook een rol. Chow (2012, p. 516) toonde in zijn onderzoek naar de perceptie over politie bij Canadese studenten aan dat personen met een hogere sociaal economische achtergrond over het algemeen meer tevreden zijn over de prestaties van de politie. Volgens Chow kan dit verklaard worden a.d.h.v. de perceptie dat zij meer nood zouden hebben aan politiebescherming. Dit bevestigt de stellingen van eerder onderzoek dat individuen met lagere sociaal economische achtergronden er een negatievere houding t.a.v. de politie op nahouden.

Fine (2020, p. 9) concludeert in zijn studie dat het nooit alleen de factor ras of leeftijd is die veranderingen in perceptie teweegbrengen. Het is altijd een samenkomst van verschillende factoren (persoonlijke en indirecte ervaringen, migratieachtergrond, buurtcohesie,...) die bijdraagt aan de beeldvorming rond politie.

1.4.4. Rol van de media

Dankzij tal van series over de werking van de politie, zowel fictief (bv. CSI, Flikken Maastricht, De Buurtpolitie...) als niet-fictief (bv. NIVEAU 4, Politie 24/7, Flikken BXL,...), kan iedereen zich stilaan een beeld vormen over het reilen en zeilen van de politie. Of het nu bewust gebeurt of niet, de media heeft een grote invloed op hoe burgers naar de politie kijken. Door het gebrek aan effectieve ontmoetingen met de politie, is de media de voornaamste bron voor informatie over de politie voor de meeste leden van de bevolking (Jackson et al., 2012a, p. 82).

Wanneer de politie betrokken raakt in een schandaal dat wordt weergegeven in de media, zoals het geval was bij de dood van George Floyd (V.S.) en Jozef Chovanec (België), heeft dit grote gevolgen voor de perceptie van burgers op de politie. Confrontatie met berichtgeving over wangedrag en negatieve incidenten van de politie leiden consistent tot een verlaagde tevredenheid (Miller et al., 2003, p. 63). Wu (2010) stelde hetzelfde vast in zijn vergelijkend onderzoek naar de percepties t.a.v. de politie bij Chinese en Amerikaanse studenten. Frequente berichtgeving in het nieuws over wangedrag van de politie in hun land deed niet alleen hun algemene tevredenheid over de politie significant dalen, ook de satisfactie over de houding, integriteit en effectiviteit van de politie daalde aanzienlijk (Wu, 2010, p. 778). Toch blijft de invloed van de media ondergeschikt aan de invloed van 'real

life encounters' (Miller et al., 2003, p. 63; van den Heerik & van Charldorp, 2015, p. 13-14).

De onderzoekstraditie naar de rol van de media op de beeldvorming over politie blijkt beperkt en focust zich voornamelijk op volwassen respondenten en de traditionele vormen van media (zoals de krant en het televisieaanbod). De invloed van sociale media werd tot nu toe maar zeer beperkt in de kijker gezet. Goldsmith (2010, p. 930) beschreef wel reeds het proces van 'secundaire zichtbaarheid'. Door praktijken die door Mann en collega's (2006) worden omschreven als 'sousveillance' (omgekeerde van surveillance) werd de zichtbaarheid van politiewerk vergroot. Mann definieert sousveillance als '*the recording of an activity by a participant in the activity, one that decentralizes observation to produce transparency in all directions and that seeks to reverse the otherwise one-sided panoptic gaze*' (Mann et al. 2006: 177). Aangezien elke gsm vandaag de dag is voorzien van een camera en er een groot aanbod is aan video-sharing-websites en sociale media, is de zichtbaarheid van de politie groter dan ooit tevoren, maar ook anders dan voorheen omdat het in de handen van de gebruikers ligt (Goldsmith, 2010, p. 930). Het is dan ook belangrijk om verder te onderzoeken hoe deze nieuwe zichtbaarheid de perceptie en attitude t.a.v. de politie stuurt.

Ook de politionele instellingen gaan mee met hun tijd en bekijken hoe zij in hun werking gebruik kunnen maken van nieuwe technologieën. Zo wenden steeds meer politiekorpsen zich tot Youtube of Facebook om hun eigen boodschap te verspreiden, maar ook om informatie over criminele activiteiten te verzamelen (Goldsmith, 2010, p. 930). Sinds 2009 wordt er in Nederland gebruik gemaakt van lichaamscamera's bij de politie, beter bekend als 'bodycams'. Na positieve resultaten over het gebruik er van in de Verenigd Koninkrijk, nemen bodycams toe in populariteit zowel in Europa als in de Verenigde Staten. Ze worden voorgesteld als een middel dat agenten kan beschermen tijdens hun shiften omdat het een objectieve observator zou zijn. Tegelijkertijd kunnen de bodycams worden ingezet als een extra vorm van surveillance en controle, zowel voor burgers als voor politieagenten. Burgers die worden gefilmd door bodycams worden hier niet specifiek over ingelicht en hebben geen flauw idee wat er precies gebeurt met het opgenomen materiaal. Maar ook de politie voelt zich gecontroleerd en verschillende agenten staan wantrouwig tegenover deze nieuwe technologie. Er wordt gesproken over '*policing the police*', wat wil zeggen dat er continu bewijsmateriaal wordt verzameld over hun acties. Dit kan een effect hebben op het algemeen imago van de politie, aangezien het gebruik van bodycams kan worden geïnterpreteerd als een gebrek aan vertrouwen binnenin de instelling (Timan, 2016, p. 1-2).

De keerzijde aan deze nieuwe vormen van media, waarbij er bottom-up een stem wordt gegeven aan alle leden van de samenleving, is dat ze vaak verwarring en onrust zaaien. Er worden bijvoorbeeld momentopnames gedeeld die niet het hele verhaal schetsen of beelden worden simpelweg gemanipuleerd om een ander verhaal te vertellen dan de waarheid. Dit alles maakt de politie kwetsbaar en in de toekomst zal het management van dit soort zaken steeds belangrijker worden (Goldsmith, 2010, p. 931).

1.5. De politie van de toekomst

In verschillende onderzoeken, zowel uit buiten als binnenland, worden aanbevelingen geformuleerd over mogelijke acties die de relatie tussen burger en politie kunnen verbeteren. Zo lijkten Gau & Brunson (2010) enkele belangrijke strategieën op die het gevoel van procedural justice bij de bevolking kunnen vergroten. Een informatie-uitwisseling tussen de politie en de plaatselijke gemeenschap kan verduidelijken waarom er op een bepaalde manier gereageerd wordt. Op die manier krijgen zowel burgers als politieagenten een beter begrip van de ander zijn situatie en beweegredenen. Tot op heden gaan veel politieafdelingen discussies over gevoelige thema's (zoals racisme binnen politiekorpsen) uit de weg, terwijl eerdere voorbeelden aantoonde dat wanneer dat wel gebeurt, de relatie tussen de politie en de gemeenschap is verbeterd (Gau & Brunson, 2010, p. 274).

Daarnaast verwacht men van leidinggevendenden binnen politiekorpsen dat de boodschap wordt verspreid dat professionaliteit en burgers met respect behandelen een *must* is. Duidelijk omschreven richtlijnen over contact met burgers zouden klachten over wangedrag van de politie kunnen doen dalen, zonder dat er moet ingeboet worden op de capaciteit van agenten om de wet te doen naleven. Een pakkende uitspraak hierrond is: "*After all, fairness and effectiveness are complementary—not competing—principles of policing*" (Gau & Brunson, 2010, p. 275). Specifiek heeft men het over afspraken zodat agenten weten wanneer het gepast is om burgers aan te houden en hoe indringend men kan en mag fouilleren. Het is belangrijk om zowel tijdens de opleiding aan de politieacademie als op het werkveld de geldende wetten te benadrukken. Binnen de politie dient een cultuur van respect te worden nagestreefd. Leidinggevendenden en toezichhouders moeten verduidelijken dat een niet-correcte behandeling van burgers niet getolereerd wordt (Gau & Brunson, p. 274). Al is het volgens mij belangrijk dat het hier niet alleen bij aanbevelingen en richtlijnen blijft, maar dat er effectief wordt opgetreden tegen wangedrag van politieambtenaren, zowel intern als publiek.

DEEL 2: METHODOLOGIE

2.1. Onderzoeksvragen

Dit exploratief onderzoek heeft als doel een licht te schijnen op de percepties die enkele jongeren uit België hebben over de politie. Er wordt getracht een antwoord te formuleren op volgende hoofdonderzoeksvraag en de bijkomende onderzoeksvragen:

- Wat is de perceptie van jongeren over politie vandaag?
 - Wat zijn de directe en indirecte ervaringen van de jongeren met de politie?
 - Is er sinds de coronacrisis iets veranderd in het contact met de politie?
 - Welke invloed heeft de (sociale) media op de beeldvorming rond politie?
 - Hoe zien jongeren de politie in de toekomst?

2.2. Onderzoeksmethode

2.2.1. Onderzoeksopzet

Om te onderzoeken wat de perceptie van jongeren over de politie precies is, is het nuttig om empirisch onderzoek te verrichten. Er werd gebruik gemaakt van kwalitatieve onderzoeksmethodes om attitudes en achterliggende oorzaken van gedrag te proberen doorgronden (Julsing & Fischer, 2019, p. 26). Om sociale verschijnselen te onderzoeken wordt er aangeraden om te werken met samenwerkingsstrategieën of participatieve modelbouw. Hierbij worden leden van de doelgroepen die betrokken zijn bij het onderzoeksthema geraadpleegd als deskundigen. Zij verschaffen dan informatie over het onderzoeksonderwerp aan de onderzoeker en aan elkaar. Zo wordt er een licht gescheden op de ideeën, wensen en ervaren knelpunten van de bevraagde personen (Swanborn, 2002, p. 185). Het doel van dit onderzoek is dus om een beter zicht te krijgen op hoe jongeren vandaag de dag naar de politie kijken en welke factoren die beeldvorming beïnvloeden. De kennis die wordt verzameld moet bijdragen aan mogelijke oplossingen voor het probleem. In dit geval spreekt men over toegepast onderzoek (Baarda, 2014, p. 17). In het kader van dit onderzoek worden jongeren dus beschouwd als deskundigen op vlak van ontmoetingen en ervaringen met de politie. Door met hen in gesprek te gaan wordt er kennis 'uit het veld' verzameld. Dit heeft als positief effect dat de respondenten zich identificeren met het onderzoek, net omdat ze zelf betrokken worden bij de dataverzameling.

Een ander voordeel is dat wanneer men gebruik maakt van zulke participatieve onderzoeksmethodes, het draagvlak voor eventuele beleidsadviezen wordt vergroot (Swanborn, 2002, p. 186). Dit is extra waardevol vanwege de exploratieve aard van dit onderzoek en het maatschappelijk belang van het onderzoeksthema.

Een keerzijde aan de kwalitatieve dataverzamelmethode is dat ze tijdsintensiever zijn. Omdat er veel en diepgaande informatie wordt verzameld van de respondenten is het moeilijker om een groot aantal respondenten te betrekken in het onderzoek (Julsing & Fischer, 2019, p. 26). Dit heeft op zijn beurt invloed op de generaliseerbaarheid van het onderzoek. De resultaten die a.d.h.v. dit onderzoek worden bekomen kunnen niet veralgemeend worden voor de bredere bevolking (Julsing & Fischer, 2019, p. 28).

2.2.2. Dataverzameling

Om informatie te verkrijgen over de percepties van jongeren over de politie werd er gekozen om tijdens focusgroepen met de respondenten in gesprek te gaan. Swanborn (2002, p. 192) omschrijft focusgroepen als *'een vorm van groepsgesprekken, waarbij de interviewer, of liever de begeleider, een aantal van vijf tot twaalf personen – in een bepaalde ruimte aanwezig – stimuleert om gedurende één tot twee uur diepgaand met elkaar van gedachten te wisselen over een specifiek onderwerp'*. De keuze voor het gebruik van focusgroepen tegenover het gebruik van individuele diepte-interviews, kan worden herleid naar de participatieve aard van dit onderzoek. Het is niet alleen de bedoeling om als onderzoeker informatie te verkrijgen over het thema politie, ook is het interessant dat de respondenten van elkaar kunnen leren en op elkaar kunnen reageren (Swanborn, 2002, p. 185). Daarnaast kunnen er, door gebruik te maken van focusgroepen, meer respondenten worden bevraagd over hun perceptie over de politie.

In totaal werden er 7 focusgroepen georganiseerd, waarvan 2 via de online tool Microsoft Teams en 5 in persoon. 6 van de 7 focusgroepen werden afgenomen in klasverband en één op een jongerenavond van VZW Cachet. In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de georganiseerde focusgroepen. Het data-management-plan (terug te vinden als bijlage 3) voorziet extra informatie over de verzameling en de bewaring van de onderzoeksgegevens.

	Datum	Duur	Regio	Vorm	#Deelnemers
1	23/03/2021	1:07:48	Antwerpen	Online via Microsoft Teams	10
2	1/04/2021	1:02:41	Brussel	In persoon	7
3	22/04/2021	1:02:25	Antwerpen	Online via Microsoft Teams	16
4	29/04/2021	1:05:24	Antwerpen	In persoon	8
5	30/04/2021	57:19	Antwerpen	In persoon	18
6	06/05/2021	48:37	Brussel	In persoon	10
7	17/05/2021	44:46	Antwerpen	In persoon	11
					N = 80

Er werd steeds verkozen om de focusgroepen face-to-face te organiseren, maar in het licht van de destijds geldende coronamaatregelen was dit niet altijd mogelijk. De duur van de focusgroepen was afhankelijk van de tijd die de leerkrachten hadden voorzien. Ook het aantal respondenten was afhankelijk van het aantal aanwezige jongeren op die dag.

2.2.2.1. Respondenten

Tijdens de respondentenkeuze werd er bewust gefocust op één partij binnen de relatie tussen jongeren en politie. Er moet dus benadrukt worden hoe dit onderzoek maar op een zijde van het verhaal een licht schijnt. Het perspectief van politieagenten werd niet meegenomen in de dataverzameling of analyse. De keuze om jongeren als onderzoekspopulatie te nemen kwam voort uit de verschillende recente voorbeelden waarbij het tot een botsing kwam tussen jongeren en politie (zie Michaux et al., 2021; Dujardin, 2021; Huyghebaert, 2021). Ook gaf ander onderzoek aan dat de visie van jongeren vaak buiten de kijker werd geplaatst (Jackson et al., 2020, p. 749). In het kader van de impact van de coronacrisis was de doelgroep jongeren voor de hand liggend, aangezien de coronamaatregelen voor hen de meest indringende gevolgen hadden (El Mabrouk, 2021, par. 1). Maar ook uit praktische overwegingen was het eenvoudiger om jongeren te bevragen. Zij beoefenen vaak nog activiteiten in groepsverband en zijn zo makkelijker te bereiken ten opzichte van politieagenten. Het is als onderzoeker moeilijk om contacten te leggen met politieambtenaren. Het is ook bekend dat de politiediensten niet happig zijn op gesprekken over mogelijk beladen thema's zoals racisme of grensoverschrijdend gedrag (Gau & Brunson, 2010, p. 274).

Nadat er werd beslist om het perspectief van jongeren over de politie te onderzoeken, moest verder worden afgebakend welke jongeren binnen de onderzoekspopulatie werden opgenomen. Binnen dit onderzoek werden jongeren uit de 3^e graad van het secundair onderwijs bevroeg. Dit hield in dat de jongeren op het moment van de focusgroep in het 5e, 6e of 7e jaar van het secundair onderwijs zaten. Door persoonlijke contacten bij scholen uit de steden Antwerpen en Brussel werd er gekozen voor scholen uit de grootstedelijke context. Eén focusgroep werd niet binnen klasverband georganiseerd, maar op een jongerenavond van VZW Cachet. Dat is een organisatie door en voor jongeren (met een verleden) in de jeugdhulp, die zich inzetten om het stigma rond jeugdhulp weg te werken. Ze geven infosessies, zowel in scholen als binnen jeugdinstanties, en organiseren activiteiten voor jongeren binnen de jeugdhulp (Cachet VZW, z.d.). Het was interessant om deze groep mee te nemen bij de respondenten omdat deze jongeren, vaker dan de gemiddelde minderjarige in België, reeds in contact kwamen met de politie. Dat kan eventueel zo zijn omdat ze zelf een 'als misdrijf omschreven feit' hebben gepleegd.

Evengoed komen ze met de politiediensten in contact omdat ze zich in een verontrustende opvoedingssituatie bevinden (Openbaar Ministerie, 2020, par 1).

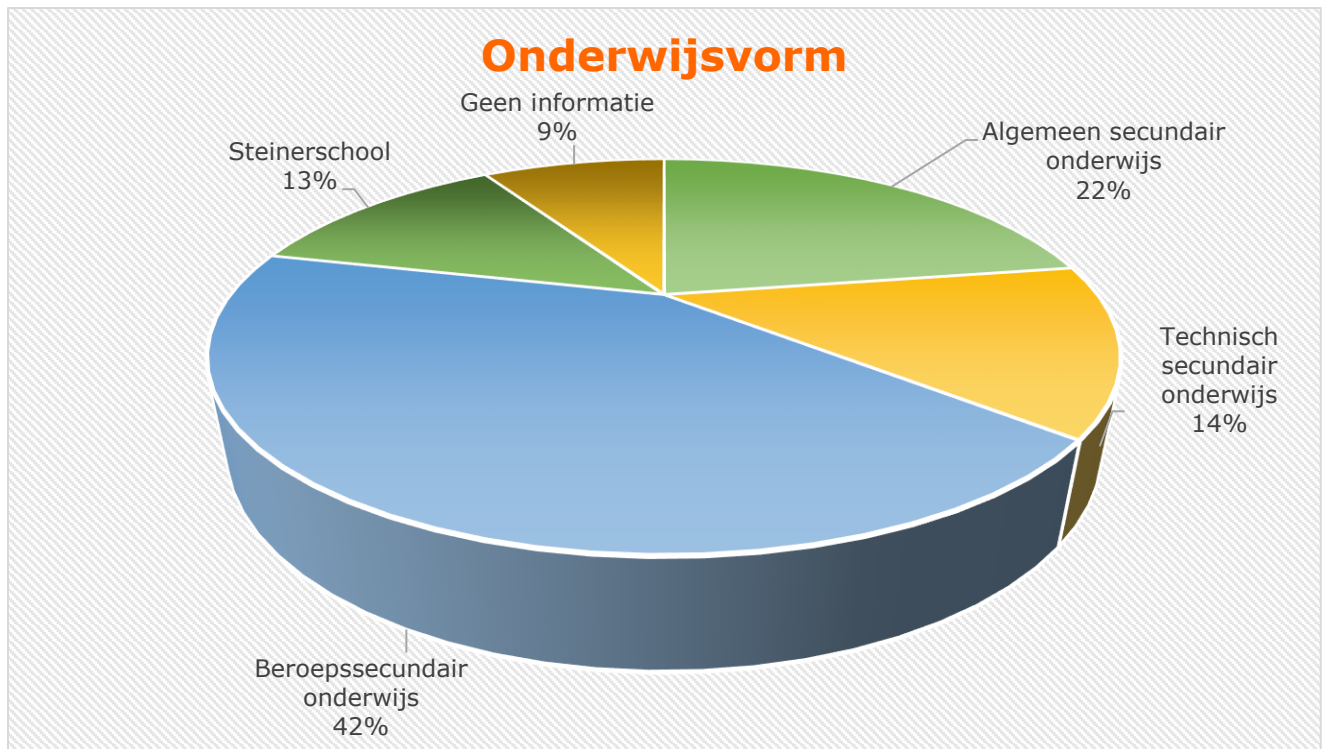
Er werd aan verschillende contacten binnen scholen uit Antwerpen en Brussel een informatiebrief verstuurd met het opzet en het doel van dit onderzoek. Soms werd deze brief doorgestuurd naar graadcoördinatoren of leerkrachten die mogelijk lesuren wouden vrijmaken voor deze discussie. Via deze contacten kon verder besproken worden of en hoe de focusgroepen georganiseerd konden worden. Cachet VZW werd gecontacteerd via het e-mailadres dat is terug te vinden op hun website. Zij reageerden meteen enthousiast en nodigden mij uit op één van hun jongerenavonden om met de jongeren in gesprek te gaan.

Het leek ook interessant om de visie van straathoekwerkers, die vaak een verbindende rol spelen tussen jongeren en politie in steden, mee te betrekken in dit onderzoek. Zij kunnen, als afhankelijke partij, een interessante analyse maken van de relatie tussen jongeren en politie. De coördinator van straathoekwerk Thomas Devos werd aangesproken met dit idee. Door de zware werkdruk bij zijn team opperde hij om zelf één interview te geven over dit thema. Jammer genoeg viel de correspondentie stil en kon dit interview niet plaatsvinden tijdens de dataverzamelingsperiode.

In totaal werden 80 jongeren uit België bevraagd over hun perceptie van de politie. Meer gegevens over de respondenten kan u terugvinden in onderstaande tabellen.

Leeftijdscategorie:	N:
Categorie A: 16-17 jaar	30
Categorie B: 18-20 jaar	40
Categorie C: 21-23 jaar	9
Geen informatie over leeftijd	1
Geslacht:	
Man	24
Vrouw	56
Regio:	
Antwerpen	63
Brussel	17

Tabel 2: Demografische gegevens van de respondenten

Tabel 3: Onderwijsvorm waarin de respondenten waren ingeschreven op het moment van de dataverzameling

Uit angst om de respondenten af te schrikken met een formeel opgesteld informed-consentformulier, werd er geopteerd voor een mondelinge uitleg over het onderzoeksopzet, de dataverzameling en de databewaring. Voor aanvang van het gesprek gaven de respondenten steeds hun mondelinge toestemming voor een opname van het gesprek. De respondenten waren vrij om al dan niet actief deel te nemen aan het gesprek, ze werden op geen enkel moment verplicht om hun mening te delen. Aan het einde van de focusgroep werd er aan de respondenten de mogelijkheid gegeven om feedback te geven over het verloop van de focusgroep en de rol van de onderzoeker.

2.2.2.2. Materiaal

De gebruikte bronnen van het literatuuronderzoek waren afkomstig van verschillende online databanken die toegankelijk zijn via de bibliotheek van de Vrije Universiteit Brussel. Er werd ook verder gewerkt met bronnen, verkregen uit de referentielijst van gebruikte artikels. Er werden enkel Nederlands- en Engelstalige teksten opgenomen aangezien mijn kennis van het Frans te beperkt is om wetenschappelijke onderzoeksresultaten te interpreteren. Verder werd er getracht om voornamelijk recente bronnen te betrekken in de literatuurstudie.

Tijdens de focusgroepen werd er gebruik gemaakt van een semigestructureerde vragenlijst (zie bijlage 2) om de discussie vorm te geven. Hierop stonden enkele stellingen die aan de respondenten werden voorgelegd en waarop ze konden reageren. Daarnaast waren er enkele open vragen en actuele voorbeelden die de discussie verder richting gaven. Het

gebruik van deze vragenlijst verschilde per focusgroep. In sommige gesprekken werd de vragenlijst gevolgd en werden alle stellingen/voorbeelden behandeld, maar tijdens de meeste gesprekken werd er enkel teruggerepen naar de vragenlijst wanneer de discussie dreigde stil te vallen. De respondenten gaven zelf vorm aan de discussie en haalden thema's aan die zij belangrijk vonden. Voorafgaand aan de dataverzameling was het de bedoeling om een filmpje te tonen over een uit de hand gelopen politiecontrole, maar vanwege technische obstakels werd er beslist om dit achterwege te laten. De tijd die het zou nemen om het filmpje op te starten en te vertonen, zou het organisch verloop van het gesprek verhinderen.

De stellingen en vragen die werden voorgelegd aan de respondenten werden gebaseerd op items die werden gebruikt in eerder onderzoek naar de ervaren legitimiteit van politie bij jongeren (McClean et al., 2019, p. 55). Ze werden gebaseerd op de originele conceptualisering van legitimiteit en polsten naar het vertrouwen in de politie en de noodzaak om mee te werken tijdens ontmoetingen met de politie (Murphy, 2015, p. 60). Het onderzoek van Murphy (2015) maakte echter gebruik van kwantitatief onderzoek en gebruikte de Likertschaal om bijvoorbeeld het vertrouwen in de politie te meten. Aangezien er in dit onderzoek gebruik werd gemaakt van een kwalitatieve dataverzamelmethode werden gelijkaardige stellingen voorgelegd aan de respondenten. Er werd aan hun gevraagd aan te geven of ze het al dan niet eens waren met de stelling, maar ze moesten hier geen waarde tussen 1 en 5 op plakken. De respondenten waren dus niet gebonden aan vooraf gestructureerde antwoorden en konden vrijuit spreken. Deze methode is beter geschikt voor het onderzoeken van complexe en emotioneel beladen thema's. Er kon zo ook dieper ingegaan worden op de antwoorden van de respondenten, wat gedetailleerdere en genuanceerdere resultaten opleverde.

De focusgroepen in persoon werden opgenomen met een opnamerecorder, die kon worden ontleend op de audiovisuele uitleendienst van de Vrije Universiteit Brussel. De focusgroepen die online doorgingen werden opgenomen via de opname-tool van het programma Microsoft Teams.

Baarda (2014, p. 22) stelt in zijn boek 'Dit is onderzoek!' dat in het geval van kwalitatief onderzoek het belangrijkste onderzoeksinstrument de onderzoeker zelf is. Als onderzoeker of moderator van de focusgroepen kan je onvrijwillig de onderzoeksresultaten beïnvloeden. Ik heb getracht hieraan tegemoet te komen door mijn taalgebruik zo veel mogelijk aan te passen aan dat van de respondenten. Zo kon ik er zekerder van zijn dat de respondenten begrepen wat ik van hen vroeg en probeerde ik een drempel weg te halen die aanwezig

kan zijn door te wetenschappelijk of formeel taalgebruik. Een voorbeeld hiervan is de titelkeuze, die luidt als een zin uit een hiphopliedje dat populair is bij jongeren.

2.2.3. Analysemethode

De opnames van de focusgroepen werden zorgvuldig woord per woord getranscribeerd. In de transcripties werden alle persoonlijke gegevens gepseudonimiseerd, waardoor niemand kan achterhalen wie wat precies gezegd heeft of wie er deelnam aan de focusgroepen. Hierna werden de transcripties op thematische wijze geanalyseerd en voorzien van labels. Een label is een naam dat wordt toegekend aan een bepaald tekstfragment, zodat deze fragmenten vervolgens per thema kunnen worden verzameld. De labels werden zowel inductief als deductief opgesteld. Er werd reeds op voorhand een labellijst vastgelegd, op basis van de vragenlijst die werd gebruikt tijdens de focusgroepen (Baarda, 2014, p. 22). Maar ook tijdens de analyse van de transcripties werden er nieuwe labels toegevoegd. De volledige labellijst kan u terugvinden als bijlage 4. Voor dit proces werd gebruik gemaakt van het kwalitatieve data-analyse programma MaxQDA. De tekstfragmenten die hetzelfde thema behandelden werden samen geplaatst. Het axiaal coderen van de tekstfragmenten resulteerde in een duidelijk overzicht van alle relevante informatie per thema. Op basis van deze gegevens werden de resultaten uitgeschreven en een antwoord geformuleerd op de onderzoeksvragen.

2.2.4. Valkuilen bij dit onderzoek

In verschillende boeken over het voeren van onderzoek wordt er gewezen op de belangrijke rol die de onderzoeker vervult. Er wordt van de onderzoeker verwacht dat die zich objectief en onafhankelijk opstelt. Het mag dus niet zo zijn dat je als onderzoeker vooraf een standpunt inneemt waardoor het onderzoek in een bepaalde richting wordt gestuurd. Dit wil uiteraard niet zeggen dat een onderzoeker op voorhand geen bepaalde verwachtingen kan hebben of zich ten allen tijde neutraal kan opstellen (Julsing & Fischer, 2019, p. 27). Tijdens het opstellen van de vragenlijst werd hier in het bijzonder aandacht aan geschonken. Er werd getracht om geen suggestieve vragen te stellen, maar bij het aanhalen van enkele voorbeelden van grensoverschrijdend gedrag door politieambtenaren lijk je als onderzoeker al snel een standpunt in te nemen in de discussie.

Tijdens het analyseren van de verzamelde gegevens werd duidelijk hoe ik mijn neutrale rol als onderzoeker niet altijd heb kunnen bewaren. Voornamelijk wanneer respondenten getuigden over negatieve persoonlijke ervaringen die ze hadden met de politie, was het moeilijk om het gedrag van de agenten niet zichtbaar af te keuren. In een poging om de discussie op gang te trekken, vertelde ik over een eigen ervaring die ik had met de politie. Dit kon mogelijk een signaal van partijdigheid overbrengen naar de respondenten.

De dataverzamelingenperiode van dit onderzoek viel samen met een periode waarin de coronamaatregelen veel veranderden. Noodgedwongen moesten twee focusgroepen online plaatsvinden, wat effect had op de medewerking van de respondenten. Eén online focusgroep verliep verrassend vlot. Er waren geen technische moeilijkheden en de respondenten namen actief deel aan de discussie. De andere online-focusgroep werd dan weer bemoeilijkt door tal van technische problemen. Anders dan verwacht beschikte niet elke respondent over een eigen computer, waardoor enkele respondenten verplicht werden om via hetzelfde scherm deel te nemen aan het focusgesprek. Daarnaast ervoeren de respondenten (die wel allemaal samen in een klaslokaal zaten) problemen met het internet, waardoor er vertragingen en haperingen kwamen in de communicatie. Dit had niet alleen een negatief effect op de medewerking van de respondenten, ook ik vond het erg moeilijk om een interessante discussie gaande te houden. Doorheen het focusgesprek raakte ik de motivatie kwijt om gedetailleerde gegevens van de respondenten te verzamelen, wat resulteerde in onvoldoende doorvragen en het afschaffen van enkele vragen. Achteraf gezien is het jammer dat de dataverzameling werd belemmerd door enkele technische moeilijkheden. Gelukkig kon het merendeel van de focusgroepen wel in persoon plaatsvinden, waardoor er geen interessante gegevens meer verloren gingen door internetstoringen.

DEEL 3: RESULTATEN

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de verzamelde onderzoeksgegevens. Aan de hand van die gegevens wordt er een antwoord geformuleerd op de onderzoeksvragen. Er wordt gebruik gemaakt van citaten van respondenten uit de 7 gevoerde focusgroepen om de bevonden resultaten te verduidelijken.

3.1. Gevoelens van onveiligheid

Doorheen de analyses van de onderzoeksgegevens werd duidelijk hoe veel jongeren kampen met een onveiligheidsgevoel wanneer ze in aanraking komen met de politie. Dit uitte zich op verschillende manieren. Bijna alle respondenten waren het er over eens dat wanneer je beroep moet doen op de politie, je niet op voorhand kan inschatten hoe ze precies zullen reageren. Veel hangt volgens hen af van de desbetreffende agenten waarmee je in contact komt. Steevast werd tijdens elke focusgroep één of meerdere keren verwezen naar de metafoor van de rotte appels. Daarmee wezen de respondenten op het feit dat er wel agenten zijn met goede bedoelingen, maar dat er ook zijn die hun discretionaire macht misbruiken. Zo gaf één respondent, die door plaatsingen in jeugdinstellingen regelmatig met de politie in contact kwam, aan dat het onveiligheidsgevoel verminderde wanneer ze de agent al kende.

Onderzoeker: "Ah oké. En gij zei daarnet 'als ik die ken, dan ben ik niet bang'. Ben je dan op andere momenten wel bang van de politie?"

Respondent: "Nee maar ge stresst tu vois. Ge weet niet hoe ze u gaan behandelen, ge weet niet of ge nog een sigaret gaat mogen roken,... bijvoorbeeld ik had eentje, die was mij aan het uitlachen a fou. Zo van 't'es une petite gamine' en zo van die dingen. En dat hebt ge een andere 'hier, wilt ge een sigaret?' die u dan kalmeert" (Vrouw – leeftijdsklasse B – Cachet VZW).

3.1.1. De partijdige politie

Het onveiligheidsgevoel bij de respondenten kwam voort uit het idee dat de politie niet neutraal maar partijdig te werk gaat. Zij stelden dat tijdens ontmoetingen met de politie het kan voorvallen dat je anders wordt behandeld o.b.v. stereotype vooroordelen die agenten er op na houden. Volgens hen kan je gevisieerd worden door de politie omdat je een andere afkomst hebt, omdat je tot de doelgroep jongeren behoort, omdat je een andere taal spreekt of omdat je een jongen bent.

"Ik heb geen idee of dat al gedaan wordt of niet, waarschijnlijk wel als agenten hun opleiding doen, maar ik heb zo het gevoel dat niet alle agenten eigenlijk weten hoe ze moeten omgaan met andere mensen. Ik vind dat als een agent u aanspreekt, er hangt kei veel af van zijn persoonlijkheid of zo en ik vind dat zo vreemd dat we eigenlijk allemaal anders behandeld worden. Allez, gewoon zo, ik weet niet, misschien als uw ouders gewoon aan het rijden zijn en de politie zegt van ja 't is goed,

rij maar door', maar ik vind dat zo raar dat ge chance kunt hebben met een politie-agent... dat klinkt zo raar in mijn oren (Vrouw – leeftijdscategorie A – Steiner-school).

"Ik denk gewoon, maar ik denk dat dat niet alleen bij politie ligt, maar dat er een soort vooroordeel is van jongeren en dat politie daardoor ook, wanneer zij omgaan met jongeren in hun werk, dat ze automatisch minder vriendelijk gaan zijn. Ik denk dat zij zo iets in hun hoofd hebben van 'ah dat zijn jongeren, daar moet ik niet super beleefd tegen zijn want die zijn nog zo minderjarig ofzo'. Dat is ook zo iets, of ik heb dat gevoel toch zo, dat ze tegen... op straat tegen jongeren makkelijker onvriendelijk gaan zijn. Omdat je volwassenen toch meer serieus neemt, ik denk dat dat bij politie ook zo is" (Man – leeftijdsklasse A – ASO).

Bevooroordeelde agenten zouden vervolgens hun macht kunnen misbruiken door bijvoorbeeld politietechnieken te gebruiken voor andere doeleinden dan initieel bedoeld. Of zo ervaren de respondenten het toch op enkele ogenblikken:

"Agenten of zo gebruiken dat ook als dreigmiddel ofzo, want het is veel dat je je pas moet afgeven maar dat je er eigenlijk niets van hoort of dat gaat weg en zo. Dat de politie uw pas kan vragen zodat je weggaat' (Man – leeftijdscategorie B – ASO).

"ik heb er zelf nog geen last mee gehad maar dat wordt bijna gebruikt om minderheidsgroepen te profileren" (Vrouw – leeftijdscategorie A – ASO).

"Ik vind dat gewoon nutteloos want dat lijkt dat zij gewoon jouw tijd willen verspillen. Als er niets achter zit, waarom komen ze dan? Zij verwachten ook dat wij hun niet gaan lastigvallen als er niets aan de hand is dus waarom mogen zij dat dan wel?" (Man – leeftijdscategorie B – ASO).

Hierbij is het opvallend dat partijdigheid door sommige respondenten in een ander daglicht wordt gesteld. Zo keurden alle respondenten het af dat de politie mensen slecht zou behandelen of zou discrimineren o.b.v. vooroordelen over iemands afkomst, sociaal economische status of strafrechtelijk verleden. Anderzijds verwachtten verschillende jongeren wel een andere of zachtere aanpak van de politie, bijvoorbeeld voor mensen die de taal niet machtig zijn, voor vrouwen of oudere leden van de samenleving.

"Ja, dat vind ik niet persoonlijk hé maar hoe dat gij spreekt tegen een jongen, is heel anders dan hoe gij spreekt tegen een meisje. En gij moet u ook anders gedragen tegen een jongen als tegen een vrouw eigenlijk. Ik zou het niet leuk vinden als een politieagent zo op een heel agressieve manier spreekt tegen mijn moeder. Ik zou dat niet leuk vinden, maar moest die agressief spreken tegen mijn vader, dan zou ik wel denken 'ja, man tegen man'. Dat is wel normaal eigenlijk, maar niet tegen een vrouw. Dat doet gij gewoon niet" (Man – leeftijdscategorie C – TSO).

"Ja ook een beetje volgend op XXX, dat die misschien veel situaties, omdat die daar ook weinig over weten omdat dat zo kort en snel is, en dan alle mensen op dezelfde manier gaan behandelen terwijl elke situatie wel een beetje anders is en voorafgaande factoren ook belangrijk zijn. Maar natuurlijk snap ik ook wel dat ze

niet altijd veel empathie kunnen opwekken want er zijn ook veel oplichters of mensen die altijd irritant zijn maar dat die toch een beetje meer begrip hebben. Zoals XXX ook zei, ze luisteren niet. Natuurlijk als je echt iets fout doet snap ik wel dat die niet luisteren maar soms is er gewoon geen wederzijds respect of zo dat die gewoon luisteren naar wat jij te zeggen hebt” (Vrouw – Leeftijdscategorie A – ASO).

3.1.2. Gebrek aan dialoog

Wat ook bijdraagt aan het onveiligheidsgevoel is het idee dat je niet met de politie in gesprek kan gaan. De respondenten waren het er allemaal over eens dat je als jongere niet veel inspraak hebt tijdens ontmoetingen met de politie. Sommigen gaven aan dit simpelweg niet te durven, omdat ouders hen dit afraadden of uit angst voor een agressieve verbale of fysieke reactie van de politie. Enkele respondenten vertelden dat als je tijdens een ontmoeting met de politie uitleg probeert te vragen, bijvoorbeeld over de reden waarom ze je identiteitskaart willen zien, je jezelf dieper in de problemen werkt. De agenten zullen je waarschijnlijk verdachter vinden of ze denken dat je expres koppig doet en wil tegenwerken. Dat schrikt de respondenten af om nog maar een poging te doen om een conversatie aan te gaan met politieagenten. Eén respondent trok zichzelf in twijfel en gaf aan niets in te durven brengen tegen de politie vanuit het idee dat zij zelf onvoldoende kennis heeft over de wetgeving en over hoe de politie mag handelen.

“Ja maar bijvoorbeeld als die zo iets zeggen tegen u ofzo, of toch bij mij, die willen nooit in gesprek gaan ofzo. Die denken echt dat de harde aanpak, dat da het beste is, maar ik denk dat dat iets van vroeger is en dat dat nu niet meer relevant is” (Man – leeftijdscategorie B – ASO).

“ja, ik weet niet, die mensen hebben gewoon zo’n bepaald soort macht waar gij echt niet zo snel tegen op kunt. En omdat die zoveel macht krijgen wordt er ook heel veel vertrouwen aan die mensen gegeven waardoor dat mensen ook altijd u in twijfel zullen trekken omdat ze die mensen heel hard betrouwen die het politieberoep uitvoeren. Ja ik weet niet, ik had dat deze zomer ook dat ik een coronaboete had gekregen maar dat was totaal onterecht dus ik was daar dan ook tegen in gegaan van ‘ja maar meneer, mag ik dat uitleggen’ want ik stond op die moment alleen, maar ze wouden geen onderscheid maken. Maar allez, toen heb ik wel aangeduid op mijn boetebrief dat ik wel op verhoor wou komen en toen is die boete ook ingetrokken omdat dat echt niet correct was hoe die politie... allee die wouden gewoon niet eens luisteren naar mijn verhaal. Die kunnen uiteindelijk altijd doen met mijn verhaal wat ze willen, maar als ze niet eens willen luisteren... ik weet niet, die hebben gewoon zo’n bepaald soort macht, ik zou het eerder opgeven zo van ‘ja, dat is nu eenmaal de politie en ik kan daar toch niks aan doen” (Vrouw – leeftijdscategorie B – BSO).

“ja, echt wel want dan krijg je nog een tweede kans. En oké, er zijn sowieso mensen die dat gaan misbruiken maar je hebt dan toch ten minste geprobeerd en en ik vind dat veel fijner als de politie u eerst waarschuwt in plaats dan ineens een boete te geven want dan bent gij direct zo van ‘ho fuck de politie’, zeg maar, want die geven zo direct een boete en niet eens een waarschuwing. Allez dat hoor ik toch bij veel leeftijdsgenoten van mij die direct worden gestraft. Van ‘fuck de politie, die zijn

nooit vriendelijk' maar ik denk dat als je dat gewoon op een vriendelijke manier zou vragen dat veel jongeren ook wel gewoon veel positiever zouden reageren daar op en ook wel veel meer respect zouden hebben naar de politie toe" (Vrouw – leeftijdscategorie B – BSO).

Het is duidelijk dat de respondenten met de angst leven dat wanneer ze met de politie in contact komen, de kans bestaat dat hun verhaal niet geloofd zal worden. Zeker wanneer er sprake zou zijn van grensoverschrijdend gedrag door de politie. De respondenten waren er van overtuigd dat in een woord-tegen-woord-discussie, het woord van de politie altijd zal primeren boven dat van hun. Door dit idee gaven enkele respondenten aan te twijfelen of ze de politie wel zouden bellen wanneer ze hulp nodig hebben.

"Ik heb zo iets van, zo lang jij kan vermijden [om de politie te betrekken], best wel want het kan wel zijn dat je naar de politie gaat, zagezegd om hulp, maar uiteindelijk ben jij de dader. Dan kan het in negatieve zin zijn voor jou. [...] Nee, ik bedoel stel iets met de auto, jij bent in recht en je belt de politie maar als ze aankomen, de echte dader verzint iets, die liegt gewoon, en de politie gelooft die ja dan ben jij wel de pineut" (Man – leeftijdscategorie B – TSO).

"Maar je gaat je toch niet pas veilig voelen als er echt iets is, je moet je toch ook wel veilig kunnen voelen als er helemaal niets is? Als je gewoon normaal op straat bent. Het is toch niet pas als er echt iets aan de hand is dat je zegt 'ah nu heb ik de politie nodig'" (Vrouw – Leeftijdscategorie ongekend – TSO).

3.1.3. Smile! You're on camera

Doorheen de focusgesprekken werd duidelijk dat de respondenten een coping-mechanisme hebben gevonden om deels met deze onzekerheid om te gaan. De jongeren gaven aan dat wanneer ze in contact komen met de politie en het gevoel hebben dat de situatie escaleert, ze snel naar hun smartphone grijpen om de situatie te filmen. Ze doen dit om objectief bewijsmateriaal te verzamelen over de situatie. Indien er dan onterechte beschuldigingen aan het adres van de jongeren komen, kunnen ze ten minste hun eigen standpunt verdedigen met het filmmateriaal.

"ja je moet toch denken dat die gaan jou niet snel geloven als je gewoon zegt 'ja politie heeft dat gedaan' en daarom filmen mensen ook zo snel" (Man – leeftijdscategorie B – BSO).

"ja, dat is met alles bewijs dan. Ik heb hier wel een moment gehad, zo'n vriend van mij, hij had een beetje te veel gedronken en hij zat ergens neer op de straat, want hij kwani, hij was zo dronken, hij kon bijna niet bewegen of zo. En euh der was zo politie gebeld en er kwam eerst politie en die waren heel rustig, die zeiden gewoon van 'ja mensen hebben ons gebeld om hier naar toe te komen en zo, zouden jullie kunnen weg gaan?' die waren heel vriendelijk. En wij zeiden de hele tijd tegen onze vriend van kom we moeten weg hier. Maar hij was zo dronken en hij kon echt bijna niet bewegen. En dan kwam er nog een andere combi, en dan waren da twee andere politieagenten en die waren echt agressief. In het begin deden die niet echt iets maar vanaf wij begonnen te filmen, gewoon voor de zekerheid, voor als er iets zou

gebeuren, werden die wel echt agressief en gooide die mijn vriend op de grond enzo. Gingen die met hun knie op zijn rug zitten, euh... en ik had da allemaal gefilmd en zo'n politievrouw komt ineens naar mij toe, vrij agressief en die zegt zo van ja gij gaat da nu voor mijn neus verwijderen, wa gij hebt gefilmd, of ik neem jou gsm af en je mag die terug komen halen op de bureau. En dat was 1, 2 jaar geleden, ik was niet zo slim toen en ik deed dat ook gewoon, want ik wist niet echt mijn rechten of zo. Ja, ik weet niet waarom.. was dat omdat wij aan het filmen waren dat die zo agressief werden of...?" (Man – leeftijdscategorie B – BSO).

Toch werkt dit het onveiligheidsgevoel niet volledig weg. De respondent uit bovenstaand citaat vraagt zich af of de politie niet agressiever reageerde net omdat hij aan het filmen was. Hij was niet de enige die dat verband legde. Volgens enkele respondenten zou de dood van een jonge Brusselaar ook verband houden met het feit dat hij de politie filmde tijdens een controle.

"Het is daarom dat die jongen, die laatste die vermoord is door de politie, dat is daardoor. Gewoon omdat die aan het filmen was! [...] hij was aan het filmen, er was een controle uit de hand aan het lopen en hij was dat aan het filmen. De politie is achter hem gegaan, ze hebben hem meegenomen naar het commissariaat en een uur later was hij gestorven aan een hartattack. Een hartattack. Die deed sport, dat was een voetballer afou, ik kende die persoonlijk. Dat was geen jongen die een hartattack ging krijgen quoi" (Vrouw – leeftijdsklasse C – Cachet VZW).

Als gevolg raadden enkele respondenten het anderen dan ook af om te filmen, uit eigen veiligheidsoverwegingen. Al zouden hier de vooroordelen die agenten mogelijks over jou kunnen hebben ook een rol spelen. Zo was één respondent er van overtuigd dat ik, als blanke, jonge vrouw beleefd gevraagd zou worden om niet te filmen, terwijl hij meteen een verbaal agressieve aantijging zou krijgen. Sommige respondenten zijn ook kritisch over de bewijswaarde van het met de smartphone verzamelde bewijsmateriaal. Ze denken dat ook dit in de rechtbank geen stand houdt tegen de verklaringen van agenten.

Respondent: "dat is goed dat mensen filmen he. Dat gaat nooit... als jij gaat filmen, zij gaan naar jou komen en zij gaan zeggen 'ja, jij mag niet filmen', ze gaan rustig doen. Maar als ik ben aan het filmen, die gaan niet eens met mij praten, die gaan mij vloeren, direct. Waarom? Die gaan zeggen 'ah, hij wilt mij in de problemen brengen? Ik ga hem neuken'. Dat is het ding, dat hangt er van af welke politie, wie wat. En ook al wordt dat gefilmd, dat is geen genoeg bewijs voor de rechter".

Onderzoeker: niet? Dat is toch zwart op wit?

Respondent: "nee, want dat is een video. Gij kunt niks bewijzen. Als het enige wat gij ziet is een politieagent die op jongere slaagt, zij gaan zeggen van 'ja, hij heeft mij daarvoor geslaan, hij heeft dit, hij heeft dat...' voilà en ook al heb jij gefilmd, dat is niets waard" (Man – leeftijdscategorie C – Cachet VZW).

"ik film gewoon iets dat de politie iets gedaan heeft, ik wil dat aanklagen bij de rechter, ik begin een procedure maar toch zij kunnen zeggen 'dat is niet genoeg, die film is niet genoeg. Wij moeten ook weten wat er daarvoor is gebeurt' dat moet

ook bewezen worden. Snapt ge, ge kunt eigenlijk ook zo in de problemen geraken (Man – leeftijdscategorie C – TSO).

De respondenten zijn niet de enigen die camera's inzetten om objectief bewijsmateriaal te verzamelen. Ze zijn er zich van bewust dat zij mogelijks ook gefilmd worden tijdens hun ontmoetingen met de politiediensten. Gek genoeg vertrouwen jongeren niet evenzeer in de objectiviteit van politiecamera's (zoals bodycams) als die van hun eigen smartphones. Ze gingen er niet van uit dat het toevoegen van een bodycam aan de verplichte uitrusting van elke agent zou leiden tot meer vertrouwen in de politie of minder incidenten van grensoverschrijdend gedrag. De meeste respondenten vreesden dat de agenten de beeldfragmenten zouden manipuleren of doen verdwijnen. Eén respondent denkt zelfs dat agenten zich misschien beschermd zouden voelen door de bodycam en zich daardoor slechter kunnen gaan gedragen.

Respondent: "als ik een bodycam heb en ik controleer iemand en dat loopt uit de hand, het enige wat ik moet doen is gewoon die camera veranderen. Als ik die gast vastneem, je ziet alleen maar zwart. Ik kan roepen zodat je niet kan horen wat er gezegd wordt. Kijk in Amerika, iedereen heeft een bodycam daar en ze doen dingetjes zoda gij niemeer kunt gefilmd worden. Er zijn agenten die Disney... Walt Disney muziek afspelen. Waarom? Als gij walt Disney of Mariah Carrey muziek afspeelt da wordt direct weggehaald want je hebt daar geen...

Onderzoeker: ah die copyright?

Respondent: ja! Ze zijn slim, dus een camera of niet, da maakt niet uit (Man – leeftijdscategorie C – Cachet VZW).

"Ja nee, ik vind dat er gewoon machtsmisbruik mee wordt gedaan, dat ze bijvoorbeeld, als ze iemand gaan aanspreken dat ze die echt zouden uitdagen, met het idee dat die toch niets kan doen want 'ik heb een bodycam aan'. Maar als ze dan iets verkeerd doen dat ze dat gewoon weg laten vallen alsof er niets is gebeurt want ja, wij als burgers kunnen dat dan niet controleren of ze effectief iets verkeerd hebben gedaan of niet en of het ook effectief wordt bestraft zagezegd. Ja. Dat is eigenlijk ook wel een beetje verwarrende logica vind ik" (Man – leeftijdscategorie B – TSO).

3.2. Effectiviteit en efficiëntie van de politie

Het is niet zo dat het hebben van een onveilig gevoel in bepaalde situaties met de politie er voor zorgden dat de respondenten pessimistisch waren over het bestaan en nut van de politie. Verschillende jongeren haalden aan zich wel veilig te voelen door de aanwezigheid van de politie op straat. Hierbij viel het op dat voornamelijk vrouwelijke respondenten het belang van politie op straat benadrukten. Ze gaven aan zich beschermd en veilig te voelen, vooral ten aanzien van mannen op straat met slechte bedoelingen. Een andere respondent meende dat de politie net onvoldoende optreedt tegen *catcalling* en andere vormen van *street-harassment*. Volgens haar wordt er eerder met de beschuldigende vinger naar

slachtoffers geweest, die te laat alleen op straat waren of te weinig bedekkende kledij droegen, dan dat de politie reageert op de veroorzakers van overlast.

"Ik vind het echt raar dat meestal gemene mannen, ze blijven op straat voor niks, uren lang, voor niks hé, gewoon op straat drinken & smoren en de politie doet niks. Als wij, de meisjes, naar buiten gaan dan vragen ze zich af waarom zijn de meisjes gepikt of waarom is er een verkrachting of zo... hoe zou dat komen? Ik snap het ook niet. Normaal gezien dat zou ook een boete moeten zijn. [...] Dat vind ik niet oké. Oké ja, voor de drugsdealers en zo, zij hebben al een oplossing, maar voor ons, voor dat hebben ze nog niks. Dat vind ik kei raar" (Vrouw – Leeftijdscategorie B – TSO).

3.2.1. Behulpzaam en benaderbaar?

Wanneer er tijdens de focusgroepen werd gediscussieerd over de effectiviteit en efficiëntie van de politie, werd er ook steevast verwezen naar de behulpzaamheid en benaderbaarheid van de politie. De respondenten gaven aan het gevoel te hebben dat zij steeds zichtbaar zijn voor de politie. Dat ze op elk mogelijk moment, ook zonder aanleiding, kunnen worden aangesproken door de politie, maar dat dit niet in de omgekeerde richting geldt:

"Behulpzaam is toch ook toegankelijk? Tegenover vroeger kon je nog agenten gewoon over straat zien wandelen terwijl nu die zitten allemaal in van die dikke combi's. Ik kan toch moeilijk op dat raampje gaan kloppen van 'ja seg, ik heb eens een vraagje'. Dat gaat niet, als je die op straat tegenkomt moet je er altijd iets aan kunnen vragen" (Man – Leeftijdscategorie A – ASO).

De jongeren speculeerden samen over mogelijke oorzaken hiervoor. De uitgebreide coronamaatregelen en de daarbij horende nieuwe taken voor de politie werden aangehaald als een mogelijke reden voor frustraties bij zowel agenten als burgers. Volgens de respondenten is het zo dat er een soort vicieuze cirkel van gebrek aan respect ontstaat: Een deel van de bevolking beschouwt de coronamaatregelen als niet legitiem, waardoor ze ook niet geneigd zijn om ze na te leven. Het gebrek aan legitimiteit van de maatregelen spoelt over in een gebrek aan legitimiteit van de politie, waardoor burgers sneller geneigd zijn om minder respectvol met politieambtenaren om te gaan. De politie zal op zijn beurt minder respectvol met burgers omgaan en zo komt de relatie tussen beide partijen steeds meer onder druk te staan.

"Euh ja, net zoals de zorgsector zijn die door de regels agenten eigenlijk zwaar overbelast want er zijn zo veel regels en die moeten dat dan allemaal handhaven en ik denk dat er te weinig agenten zijn en ja als je heel de dag zo stomme overtredingen moet schrijven en je moet overal de sfeer gaan verpesten van 'ga uit elkaar' en altijd opstandige mensen. Dus dan wordt je gewoon, op den duur niet meer heel behulpzaam of zo. Je moet heel sterk in je schoenen staan wil je toch vriendelijk zijn de hele dag tegen iedereen" (Vrouw – Leeftijdscategorie A – ASO).

De jongeren gaven aan zich bewust te zijn van het feit dat de politiediensten niet altijd de volledige controle in handen hebben. Er werd besproken hoe agenten soms wel willen helpen, maar hiertoe simpelweg de middelen niet hebben. Of dat agenten niet zelf de regels opstellen die ze moeten doen naleven. Alle respondenten maakten steeds een onderscheid tussen agenten die het goed voor hebben en hun functie op de best mogelijke manier willen uitoefenen, en agenten die kicken op het machtsvertoon of zich steeds autoritair opstellen ten aanzien van burgers. Het viel op hoe de respondenten zich voornamelijk negatief uitlieten over de politie als instelling of instituut. Positieve ervaringen met de politie, werden voornamelijk toegeschreven aan de individuele kenmerken van de desbetreffende politieagent. Er kwamen verschillende voorbeelden aan bod van fijne contacten tussen de jongeren en één of meerdere agenten. Vooral wanneer de jongeren eerdere positieve ervaringen hadden met deze agenten en een band met hen konden opbouwen, had dat positieve effecten op hun vertrouwen en medewerkingsbereidheid.

"Ja, het is niet dat ze altijd komt voor problemen ofzo. Soms dat ze gewoon langs komt kijken, alsof ze een buurtouder is, dat ze gewoon langs komt kijken hoe het gaat met ons. En we hadden dus een keer meegemaakt dat zij gewoon aankwam, en dat was in deze coronatijden, en ze vroeg 'willen jullie aub uit elkaar gaan want we gaan hier wat strenger zijn en dit en dat'. Dus wij zeiden ja, ook omdat we vrienden met haar zijn zeggen we 'ja dat is goed, geen probleem'. Maar de persoon die naast haar zat zei van 'ja nee eigenlijk moeten we gelijk een boete geven'. En dat kwam eigenlijk hard over want wij zijn altijd goed met haar, ze waarschuwt ons en dat was genoeg. Ik snap niet waarom jij dan toch lastig doet en gelijk die boete wil geven" (Man – leeftijdscategorie B – TSO).

Respondent: "ik had eentje. Dat was een agent, dat was al de 4^e keer dat dat dezelfde was die mij kwam halen om naar een gesloten instelling te gaan, tu vois. Dus toen kwam ik daar goed mee overeen. En die dag dat ik naar de jeugdrechter moest was er een bommelding in dat gebouw. Dus we moesten een uur wachten, toen zijn we gewoon een koffie gaan drinken. Ik heb zelfs Tamara gebeld, met die camera toen, weet ge nog? [...] Ik was met twee flikken een koffie aan het drinken op mijn gemak a fou."

Onderzoeker: "en zou dat dan beter zijn dat dat altijd dezelfde is?"

Respondent: "ik denk het wel, want ik voelde mij direct... ik was niet bang of zo, ik voelde mij direct op mijn gemak" (Vrouw – leeftijdscategorie B – Cachet VZW).

3.2.2. Een gemeenschapsgerichte politie

De analyse van de focusgroepen wees op een nood aan politiediensten die dicht bij het volk staan, zowel letterlijk als figuurlijk. De respondenten vonden het belangrijk om niet alleen bij problemen met de politie in contact te komen. Een regelmatig informeel contact zou kunnen helpen bij een positievere beeldvorming omtrent de politie. Ze betreurden dat zo goed als alle contacten met de politie in het kader van controles of beboeting zijn. Ook waren ze er zich van bewust dat dat een invloed heeft op de houding van de politie naar

de bevolking toe. Wanneer je alleen wordt opgeroepen om problemen op te lossen, zie je ook alleen de lelijke kanten van de maatschappij en kan een pessimistisch wereldbeeld zich ontwikkelen.

"Mijn oma heeft ooit eens verteld, want we hadden het over die dat er, zeg maar, niet zo veel connectie is tussen de politie en de mensen, zei zij dat die dat vroeger veel meer hadden omdat die een wijkagent hadden. Dus iemand die echt, deel is van de buurt en die heel aanspreekbaar is binnenin de buurt en die weet wat er speelt. Dat creëert ook een aangename sfeer tussen politie en de mensen. Dus ik vind dat ook ergens wel handig als dat terug zou kunnen komen of zo" (Vrouw – leeftijdscategorie A – ASO).

De redenen waarom die informele contacten zo beperkt zijn, waren volgens de jongeren uiteenlopend. Er werd gewezen op het feit dat politieagenten zich bijna niet meer te voet verplaatsen. Door altijd op een fiets of paard te zitten, of in een politiewagen, wordt de drempel verhoogd om een gesprek aan te gaan. De uitrusting van de agenten werkt ook afschrikwekkend. Het blauwe uniform gaf sommige jongeren het 'wij tegen zij'-gevoel en anderen voelden zich geïntimideerd door het zichtbare wapenvertoon.

"Of dat is zo afstandelijk, die zitten allemaal op de fiets of op de brommer of in een auto, je komt geen agenten tegen die te voet zijn. En als je ze dan tegenkomt zijn die undercover. Dan moet je ze wel herkennen of je ziet die juist helemaal niet. Het is niet dat je twee agenten gaat tegenkomen in fluo pakjes, gewoon te voet een wandeling aan het maken over straat. Gewoon rustig. Die vliegen voorbij ja" (Man – leeftijdscategorie B – TSO).

"Dat klinkt misschien banaal, maar het uniform zou ik aanpassen omdat dat komt zo agressief over als je dan iemand echt met zo'n kogelvrije vest en een geweer ziet wandelen. Dat komt al meteen heel offensief over dus dan ben je meteen op uw hoede als er zo iemand passeert" (Vrouw – leeftijdscategorie A – ASO).

Ook de communicatiestijl van de politie belemmerd de mogelijkheid om op een informele manier met elkaar om te gaan. Niet alleen de verbale communicatie van de politie is vaak onbeleefd volgens de respondenten, de non-verbale communicatie schrikt de jongeren ook af.

"Maar wat ik ook vind is als gij echt beleefd bent, ook met jongeren en zo, dat gij echt vrienden kunt blijven. Dat is hier ook in mijn buurt ze, soms. Er zijn wel echt flikken die echt vriendelijk zijn en als we ze op straat zien van 'hallo hallo' en ook echt een babbeltje te doen. Zo dat we zien 'ik ben hier ook om jullie te beschermen'" (Vrouw – leeftijdscategorie C – BSO).

"Euh... dat als politieagenten gewoon bijvoorbeeld goeiendag zouden zeggen ofzo, niet alleen om te straffen of zo, zou dan ook wel al een veiliger gevoel geven denk ik. Als ze gewoon vriendelijk doen zoals normale mensen..." (Vrouw – leeftijdscategorie A – Steinerschool).

"Al is dat maar gewoon een glimlach, want ik zie gewoon kei weinig agenten glimlachen en dan begin ik zelf ineens zo lelijk te kijken precies. Ik weet niet, dat is automatisch precies" (Vrouw – leeftijdscategorie B – TSO).

"Wanneer ze staan tegenover jou staan die ook altijd met hun handen zo in hun zak. Dan weet jij niet wat er kan gebeuren want stel u voor die heeft dat vast om dat er uit te trekken of die heeft hier iets achter zitten... allez, dat is ook bij ons, zij weten niet wat wij bij hebben maar wij weten ook niet wat zij kunnen doen of zo" (Man – leeftijdscategorie C – TSO).

Anderzijds gaf een respondent ook toe dat hij zich totaal niet op zijn gemak zou voelen moest de politie 'zo maar' een babbeltje met hem komen doen. Hij zag de mogelijke voordelen van deze aanpak wel in, maar vreesde dat dit pas bij de volgende generatie jongeren zijn vruchten af zou werpen.

"Jawel maar het gaat juist lang duren. De generatie jongeren nu, als er nu een politieagent zoals u zei, politieploegen die met jongeren in gesprek gaan, dat is ongekend voor ons. Dus wij gaan dat minder snel accepteren en dat kan zijn... moeilijker om te accepteren. Maar iemand die nog jong is, die nog kind is, iemand van 6 jaar en die groeit daar mee op op het pleintje en hij gaat zich veiliger voelen omdat hij daar mee is opgegroeid. Hij kent die al ondertussen en hij weet wie dat zijn. Maar iemand die nu zoals ons is gaat dat juist niet accepteren, maar als gij er mee opgroeit is dat juist makkelijker. Het is niet dat dat ineens gaat komen en dat alles gaat veranderen, dat gaat wel lang duren, dat proces. Want dat is meer voor de kleinere dan" (Man – leeftijdscategorie C – TSO).

Naast het feit dat de politie te weinig betrokken wordt in het 'normale' dagelijkse leven, waren de respondenten ook van mening dat de politiekorpsen geen correcte representatie zijn de bevolking. Vooral vrouwelijke respondenten gaven aan het jammer te vinden dat er zo weinig vrouwen actief zijn bij de politie, omdat ze zich meer op hun gemak voelen bij vrouwelijke politieagenten. Ook de diversiteit in etnische achtergronden is niet terug te zien in het standaard Belgisch politiekorps. Zelfs niet in grootsteden zoals Antwerpen en Brussel.

"Ik denk ook dat meer kleur bij de politie zeker niet verkeerd kan gaan. Allez, ik bedoel euh... ik zou mij persoonlijk, geen shade of zo, maar ik zou mij veiliger voelen bij een Marokkaanse politieagent, geen shade maar... euh... dan bij een Belgische ofzo. Ik weet niet, je hebt altijd gewoon die twijfel van, zijn die racistisch? Zijn die oprecht? Hebben die echt een reden? Ja, ik weet niet. Ik bedoel niet van ja, iedereen moet gewoon Marokkanen gaan aannemen of zwarte mensen of Turken of zo, maar gewoon een beetje meer want ik denk dat ik nog nooit in aanraking ben gekomen met een Marokkaanse agent" (Vrouw – leeftijdscategorie A – ASO).

Er werd aan de respondenten voorgelegd of bijvoorbeeld een specifiek politiekorps voor jongeren een oplossing zou kunnen zijn. De reacties hierop waren zeer uiteenlopend. Veel respondenten zagen dat idee wel zitten, vooral wanneer die 'jeugdpolitie' dan zou worden opgeleid om specifiek met jongeren om te gaan. Anderen vonden dit idee dan weer niks,

vanuit het idee dat elke agent met elk lid van de bevolking moet kunnen omgaan. Of vanuit de angst dat er dan nog meer gefocust gaat worden op jongeren als zijnde 'the usual suspect'.

"Ja. Dat je bijvoorbeeld politieagenten hebt die als ze op het pleintje komen stappen richting jongeren dat die jongeren dat ook denken 'oké, dat zijn zagezegd onze agenten. Die beschermen ons, bijvoorbeeld met een ander uniform of geen wapens. Dat ze bijvoorbeeld uitstappen zonder wapens, dat ze meer beseffen van 'zij zijn er voor ons'. Dat ze zich ook veilig voelen. Maar als je dan bijvoorbeeld hele extreme agenten hebt die er zagezegd heel gewapend allez, gevaarlijk erbij lopen dan voel je je ook niet veilig. Dus daar moet dan eigenlijk een onderscheid in gebeuren, als je dan alleen maar agenten hebt die instaan voor extreme zaken en dat je dan ook agenten hebt die instaat voor de kleinere zaken, voor jongeren dan zagezegd" (Man – leeftijdscategorie B – TSO).

3.2.3. Criminaliteitsbestrijding

Er werd aan de jongeren gevraagd of de politie er in hun ogen in slaagt om de criminaliteit te doen verminderen. In elke groep was het antwoord bijna unaniem 'nee'. De meeste jongeren zijn van mening dat de criminaliteit onvoldoende wordt aangepakt door de politie of dat er een verkeerde methode wordt gebruikt. Zo stelden enkele jongeren:

"Niet genoeg, ze gaan meer... mensen die protesteren enzo, hun houden ze eerder aan dan diegenen die echt iets doen (Man – Leeftijdscategorie A – BSO).

"Maar als de politie niet verandert, dan gaan de criminelen ook niet veranderen. Dus als een crimineel uit de gevangenis komt en die leidt zijn leven en dan komt de politie en dan denkt de politie waarschijnlijk van 'aah das een crimineel, die gaat weer iets slecht doen', 'we kennen die al en dan gaat die da ook opnieuw doen'. Ik denk dat zij de crimineel uit de mensen halen, de politie" (Vrouw – Leeftijdscategorie B – TSO).

Verrassend genoeg gaven de meeste respondenten aan wel de politie te bellen in gevallen van nood. Niet alleen wanneer ze zelf nood hadden aan hulp van de politie, maar ook wanneer de politie een hulpvraag zou hebben, zouden de jongeren hun medewerking verlenen. Het is wel zo dat deze hulpverlening niet altijd vrijwillig zou zijn, maar eerder vanuit angst voor de gevolgen van niet medewerking. Slechts enkele jongeren gaven aan in geen enkel geval mee te willen werken met de politie. Het was ook opvallend hoe de respondenten zich telkens in de schoenen van de agenten plaatsten en speculeerden over mogelijke oorzaken van bepaalde problemen. Tijdens elke discussie stelden de jongeren zich ook begripvol op ten opzichte van de politie.

"Ik denk dat een probleem ook is dat de politie te uiteenlopende dingen moeten doen, die hebben zo super lange shiften waar dat die iemand moeten gaan helpen met geluidsoverlast en ik weet niet, misschien een gewapende overvaller moeten tegenhouden of zo, dus die zijn constant 'on edge' en dat creëert onnodige spanning in een situatie waar dat niet nodig is' (Vrouw – Leeftijdscategorie A – ASO).

"Ja, het is niet dat ik de politie echt als goed zie want ik heb al veel negatieve dingen meegemaakt de politie eigenlijk, maar toch spreek ik echt positief over hun. Want allez ja, dat is hun job, ik ben zo'n persoon die anders kan denken. Ik kan ook denken hoe die denken. Ik zet mij ook in hun plaats want wat die allemaal hebben meegemaakt op één dag en jij komt naar hun met een klein probleempje gaan ze misschien al hun kwaadheid op jou munten" (Man – leeftijdscategorie C – TSO).

Anderzijds werd tijdens de gesprekken duidelijk dat de respondenten vaak geen goed zicht hebben op de actuele criminaliteitscijfers van België. De meerderheid van de respondenten is er van overtuigd dat de criminaliteit exponentieel toeneemt, ook in tijde van corona. Steeds werden recente voorbeelden uit de media aangehaald om dat idee kracht bij te zetten, maar geen enkele respondent had zicht op de effectieve criminaliteitsstatistieken.

3.3. De rol van de media

Door in gesprek te gaan met de jongeren, kwam aan het licht hoe de media een invloed heeft op de beeldvorming rond politie. Vooral mainstream-media zoals het televisiejournaal en krantenartikelen dragen volgens de respondenten bij aan het ontstaan en in stand houden van stereotype ideeën. Het is goed dat er aan de wereld wordt getoond wat er precies gebeurt, hoe de politie zich gedraagt, zo stelden veel respondenten. Maar dit zorgt ook voor een vernauwde focus op het gedrag van de politie, wat voor meer spanningen zorgt tijdens ontmoetingen. Het zijn niet alleen stereotypen die over de politie worden verspreid, ook jongeren vallen er ten prooi aan.

"Ja, ik weet niet, door de media ook en die politieagenten ook. De media zegt door al die artikels van zoveel jongeren en dan, van zoveel jongeren zijn weer opgepakt of weer samengehokt. En dan gaan die politieagenten stilaan denken, je creëert al zo'n beeld van jongeren dat als we die zien 'oei, we moeten die uit elkaar drijven want dat kan hier een super samenscholing zijn'. Allee, er is wel gewoon een bepaald beeld van jongeren in de media dat je creëert en die politiemannen zien dat natuurlijk ook. En daarom gaan ze misschien jongeren meer viseren omdat dat door de media zo heel opgeblazen is dat jongeren de coronabron zijn" (Vrouw – leeftijdscategorie B – ASO).

"Wat ik niet goed vind aan social media is dat ze overdrijven vind ik, de XXX wat zij doen, niet elke politieagent is slecht, er zijn rotte appels tussen maar niet elke agent is slecht en daarom... ik vind dat social media en nieuws dat een beetje uitbreiden en dat dat overdrijft" (Man – leeftijdscategorie C – BSO).

Ook de sociale media zoals Instagram, Facebook en Snapchat werden aangehaald als nieuwe communicatiekanalen die veel informatie verspreiden over de werking van de politie. Sommige jongeren vertrouwen sterker op sociale media, vanuit het idee dat daar onafhankelijk en objectief berichtgeving wordt. Anderen wezen op het feit dat berichten op sociale media ook een vertekend beeld kunnen geven. Vooral de vergelijking met de

Verenigde Staten vonden de respondenten problematisch, aangezien de organisatie van de politie niet te vergelijken valt met die van Europa.

"Een voorbeeld is misschien bij die protesten van BLM (Black Lives Matter) werden allemaal jongeren opgepakt en werden die op een bus gezet en dat werd allemaal zo op het nieuws gebracht alsof die kei hard de regels hadden overtreden terwijl dat eigenlijk achter de schermen... op sociale media zag je dan hoe het er echt aan toe ging en dat was totaal anders" (Vrouw – leeftijdscategorie B – ASO).

"Ik denk dat dat misschien nu wel juist komt omdat er op social media zoveel verhalen de ronde doen want uiteindelijk zijn dat... dat zijn heel erge verhalen maar uiteindelijk is dat wel nog altijd de uitzondering denk ik, maar omdat we zoveel verhalen zien op social media lijkt dat dat elke politie zo is of dat je direct als je politie ziet dat je daar schrik voor moet hebben. Want ik heb ook al veel momenten gehad dat de politie zo was van 'allez kom, ik zal doen alsof ik het niet gezien heb' en dat helemaal niet doet, dus misschien hebben wij heel erg dat gevoel dat we schrik moeten hebben van de politie maar eigenlijk is dat helemaal niet zo" (Vrouw – leeftijdscategorie A – Steinerschool).

3.4. Wat met Corona?

De periode waarin de jongeren bevestigd werden over hun perceptie van de politie, stond in het teken van de coronacrisis. Het was dan ook zeer interessant om te bespreken welke impact de coronacrisis had op de relatie tussen de jongeren en de politie. De meeste jongeren waren het er over eens dat de aard van het contact met de politie niet zo zeer was veranderd sinds de opkomst van het coronavirus, maar dat het contact wel was toegenomen in frequentie. Dit verklaarden ze zelf door het feit dat zij als jongeren vaker activiteiten doen in de openbare ruimte. Toch wezen de jongeren ook op de coronamaatregelen als een bron van frustratie. Zelf vonden ze verschillende coronamaatregelen onnuttig, waardoor ze politieoptredens ook sneller als buitenproportioneel beoordeelden.

"Ja, ik heb niet echt het gevoel, wel een beetje, maar niet dat de politie zo veel erger is geworden sinds de coronapandemie. Maar er is wel veel meer contact ontstaan tussen die twee groepen want die zijn sowieso meer op straat voor al die coronaregels en dan zien die automatisch ergere dingen. En ik denk dat er gewoon een grotere frustratie tussen beide is. Dat we daarvoor dat misschien niet doorhadden, omdat we die weinig zagen, dat de politie zo regels hadden vaak. Maar er zijn ook wel regels die erger zijn geworden maar ik denk ook dat de frustratie, dat die vooral erger is geworden" (Man – leeftijdscategorie B – ASO).

Respondent: "Ik vind ook dat er de laatste tijd sinds corona, als veel jongeren samen komen dat politieagenten op een overdreven manier reageren. Zoals daar op die weide, met die paarden."

Onderzoeker: La Boum?

Respondent: "Ja, dat doe je normaal gezien niet. Dat was eigenlijk niet nodig, ook zoals mensen natspuiten met een waterkanon. Dat zijn allemaal zo'n drastische

maatregelen dat dat eigenlijk... dat compenseert niet" (Vrouw – leeftijdscategorie A – ASO).

"Ja maar ik vind dat ook zo'n domme reden om zwaar te bestraffen. Als jij op een bankje gaat zitten en jij krijgt daar een boete voor... allee, snap je, dat is gewoon moeilijk doen om moeilijk te doen, want het is niet dat op dat bankje ineens corona gaat uitbreken. Ik denk dat zo de kleine domme regeltjes te hard bestraft zijn geweest en dat daarom mensen dat ook zo snel beu werden" (Vrouw – leeftijdscategorie A – ASO).

Het feit dat sommige jongeren de coronamaatregelen als onnuttig of te extreem beschouwden, kan een verklaring zijn voor een gebrek in vertrouwen in de politie. Het heeft in elk geval een invloed op de ervaren legitimiteit en procedurele rechtvaardigheid van de politie. Desondanks dat dachten de jongeren ook dat de politieagenten zelf het niet altijd eens zijn met de geldende coronamaatregelen, waardoor er ook bij hun frustratie ontstaat.

"Ja en de politie kan daar denk ik ook zelf niet aan doen. Er zijn zo veel regeltjes, er wordt zoveel opgelegd door de overheid en dat moet natuurlijk gehandhaafd worden. Dus die politieagenten krijgen ook maar van hogerop 'doe dit en doe dat'. En omdat er zo veel regeltjes zijn kunnen die niet bij elk regeltje de perfecte oplossing. Aleja, 'je mag dit niet doen en je mag dat niet doen', dat politieagenten ook niet meer weten hoe ze moeten reageren op bepaalde situaties. En, ik weet niet, er is gewoon, wat bijvoorbeeld op allochtone groepen, voor corona viseerde ze die ook al echt, maar nu is dat gewoon een grotere groep geworden waarop politieagenten zich viseren" (Man – leeftijdscategorie A – ASO).

Eén respondent betreurde de extra aandacht voor het gedrag van de politie sinds de coronacrisis. Volgens hem is het oneerlijk om de perceptie van de politie af te laten hangen van een periode waarin niets normaal is. Het is belangrijker om te focussen op de toekomst, wanneer alles (hopelijk) weer kan en mag.

"Het ding is wel, we zitten in een crisis dus ik denk dat we moeten stoppen met de hele tijd de zegen 'het is raar wat er nu gebeurt, of dit kan niet'. Allee, het is een crisis, alles is raar, letterlijk alles is raar. Ik denk dat we meer moeten kijken naar na de crisis, dat we terug met meer kunnen buitenkomen dan zoals nu de hele tijd blijven haken op die politiedingen dat ook geen zin meer heeft nu. Ze gaan nu ook voor corona niet meer veranderen en preventiever te werk gaan ofzo. Ik denk dat we gewoon nu moeten... ja, uitzieken, het politiebeleid, voor dat dat terug goed is. Allez, beter" (Man – leeftijdscategorie B – ASO).

3.5. De toekomstvisie voor politie

Doorheen dit hoofdstuk 'Resultaten' werden er verschillende dingen aangehaald die volgens de respondenten kunnen helpen voor een beter contact met de politie. Het voornaamste is dat ze met de politie in dialoog kunnen gaan. Niet om moeilijk te doen, maar om een beter begrip te krijgen van de situatie. De jongeren verwachten meer transparantie van de agenten. Ze zijn er van overtuigd dat ze dan meer respect zouden hebben voor de politieagenten, dan wanneer die louter autoritair hun macht vertonen. De respondenten willen de agenten meer in het straatbeeld zien om deel uit te maken van de buurt en de gemeenschap. Ze willen niet alleen blauw op straat zien als vorm van controle en repressie. Het uiterlijk vertoon en de lichaamstaal van de politie speelt hier volgens de respondenten in mee. Een ander uniform en een open houding zouden al een verandering teweeg kunnen brengen.

Er was nog één onderwerp waar elke bevraagde jongere verandering in wil zien. Iets waar ze zich unaniem vragen bij stelden, hoe dit vandaag de dag nog zo kan zijn. Namelijk de opleiding tot politieagent. Alhoewel de jongeren aangaven niet te weten wat de politieopleiding precies inhoudt, hadden ze er allemaal een mening over. Ze konden niet vatten hoe zo'n belangrijke functie zo'n korte opleiding heeft. Ze willen dus verandering zien in de duur van de opleiding, maar ook de inhoud kan volgens hen aangescherpt worden. Stages en vakken die focussen op het aanleren van sociale skills waren enkele voorbeelden die werden aangehaald.

"Ze moeten er gewoon een professionele bachelor van maken zodat mensen goed nadenken 'ik ga politie worden en ik wil daar 3 jaar voor studeren' en dan bijvoorbeeld als ge een master doet dat dat officier of ik weet niet wat zijn, voor een hogere rang is ofzo. Maar dat gewoon het beeld... Net als leerkracht, dat daar een hoger beeld van wordt gesteld, want bijvoorbeeld een leerkracht in België wordt lager ingeschat dan een leerkracht in Finland bijvoorbeeld omdat daar het onderwijs kei hoog is moet je ingangsexamen doen en een master halen om les te mogen geven, dus ze moeten dat gewoon een beetje hoger zetten" (Man – leeftijdscategorie A – ASO).

"Ik denk dat ze gewoon... allee ik weet nogmaals niet hoe dat de opleiding er uit ziet, misschien al 2 jaar zou al goed gaan en gewoon minder focussen op de autoriteit, ook al wordt daar nu niet veel op gefocust heb ik toch het gevoel dat veel mensen die voor politie euh... allee die daarvoor zijn aan het opleiden dat die het gevoel hebben dat die in hun job echt autoriteit gaan hebben. En ergens is dat wel maar daar zou niet zo hard op gefocust mogen worden. Er moet meer gefocust worden op sociale skills of zo' (Vrouw – leeftijdscategorie A – ASO).

"Ik denk dat er veel meer op regelmatige basis psychologische testen moeten afleggen en ook zelf veel meer hulp krijgen als zij iets hebben meegemaakt ofzo. Dat ze begeleidt worden door echt zo psychologen. En dat er veel meer op echt die

empathie wordt ingespeeld dan gewoon zo die autoritaire dingen. Dat zij eigenlijk ook een beetje psychologie krijgen dat zij weten van 'wat doe je als iemand zo reageert' of welke groepen zijn er in de samenleving want ik denk op één jaar tijd zie je dat misschien heel kort, maar mensen die psychologie of criminologie studeren die doen daar wel echt 5 jaar over. En ik denk dat... want een verpleger is ook een maatschappelijke functie en zij moeten dan ook 3 jaar doen en als de politie dan maar 1 jaar en ook zo veel macht heeft dan moet dat opleidingsniveau wel zeker omhoog" (Man - leeftijdscategorie B - ASO).

DEEL 4: DISCUSSIE EN CONCLUSIE

In dit laatste hoofdstuk worden de resultaten uit deel 3 gelinkt aan de literatuur uit deel 1. De beperkingen van dit onderzoek worden besproken en er worden enkele aanbevelingen gedaan, voor toekomstig beleid en verder onderzoek. Tot slot wordt er een conclusie geformuleerd.

4.1. Bespreking

In dit thesisonderzoek werd onderzocht hoe jongeren vandaag de dag naar de politie kijken en welke factoren een invloed hebben op die beeldvorming. Zowel uit het literatuuronderzoek als uit de eigen verzamelde data kwam het belang van dit thema naar voor. In de literatuur werd gesteld dat de perceptie over de politie een belangrijke voorspeller is voor het naleven van de wet en de medewerkingsbereidheid bij politionele taken (Sunshine & Tyler, 2003, p. 534; Hinds, 2009, p. 18). Doorheen de focusgesprekken werd duidelijk dat het thema enorm leeft bij de jongeren. Niet alleen zijn er talloze actuele voorbeelden die illustreren hoe gespannen de sfeer is tussen jeugd en politie, ook de jongeren zelf gaven aan verandering te willen zien in hun relatie met de politie. Sinds de coronacrisis is er een toegenomen algemeen belang om regels na te leven. In het kader van de volksgezondheid is het noodzakelijk dat burger de regels aanvaardt en toepast. Aangezien er sinds de intrede van corona een frequenter contact is tussen jongeren en politie, is het nog dringender om een gezonde relatie tussen beide partijen te bekomen.

Verschillende onderzoeken toonden aan hoe jongeren er vaak een negatieve perceptie van de politie op na houden (Hinds, 2008, p. 18), zeker in vergelijking met volwassenen (Murphy, 2015, p. 62). O.b.v. de recente onderzoekgegevens die werden gepubliceerd in BRUZZ (2021) konden we ook bij Belgische jongeren een negatieve houding t.a.v. de politie verwachten. De verzamelde gegevens lagen dan ook in de lijn met die verwachtingen en met de bevindingen van eerder onderzoek. Jongeren erkennen de politie niet als legitieme autoriteit en ze ervaren maar weinig procedurele rechtvaardigheid doorheen de werking van de politiediensten.

4.1.1. Onveiligheidsgevoel en procedurele rechtvaardigheid

Net zoals de steekproef van de VGC-Jeugdtraad uitwees (BRUZZ, 2021), kampen ook de bevraagde jongeren uit dit onderzoek met een gevoel van onveiligheid t.a.v. de politie. Opvallend is dat geen enkele respondent hier het woord 'boosheid' in de mond nam. Het onveiligheidsgevoel kan eerder verklaard worden door gevoelens van onmacht. De jongeren betreuren de beperkte inspraakmogelijkheden die ze krijgen tijdens ontmoetingen met de politie. Er werden verschillende persoonlijke ervaringen gedeeld

waarover de respondenten oordeelden dat de politie partijdig en zelfs discriminerend te werk gaat. Wanneer de jongeren geen eigen ervaringen hadden om zich op te baseren, werd er verwezen naar ervaringen van vrienden of familieleden of naar voorbeelden uit de media (Geller & Fagan, 2019, p. 34; Jackson et al, 2020, p. 744). Ook de communicatiestijl van de politie wordt bekritiseerd als zijnde onbeleefd, ontactisch en onvriendelijk. Dit is niet verrassend, aangezien onderzoek van Gau & Brunson (2010, p. 272-273) gelijkaardige resultaten opleverde. Dit kan verklaren waarom jongeren zelf een vijandige houding aannemen tijdens ontmoetingen met de politie.

Bovenstaande elementen werden ook opgesomd door Augustyn (2016, p. 257), in haar beschrijving van rechtvaardige en eerlijke procedures die bijdragen aan een gevoel van procedurele rechtvaardigheid. De ideeën die jongeren hebben over de werking van de politie, namelijk dat ze partijdig, eenzijdig en onprofessioneel te werk gaan, verklaren waarom de jongeren de politie niet als legitieme autoriteit beschouwen (Sunshine & Tyler, 2003, p. 534).

Doorheen de analyse van de onderzoeksresultaten werd pijnlijk duidelijk hoe alle jongeren het gevoel hebben dat ze niet op kunnen tegen de politie. Ze zijn er allemaal heilig van overtuigd dat het woord van de politie altijd geloofd zal worden, ook wanneer zij niet de waarheid spreken. De respondenten hebben het gevoel gevisieerd te worden door de politie en vooral jongens voelen zich 'the usual suspect' voor politieagenten. In de woorden van Murphy (2015, p. 69) kunnen we stellen dat de jongeren zich gemarginaliseerd voelen. Dat verklaart waarom de respondenten zo veel belang hechten aan de waarden van procedurele rechtvaardigheid. Net omdat ze zelf ervaren hoe de politie bevooroordeeld handelt en in sommige situaties hun macht misbruikt, vinden ze het belangrijk dat anderen dit niet mee hoeven te maken.

4.1.2. Geen legitimiteit dus filmen als bewijs

Door eigen ervaringen en de ervaringen van anderen, oordelen de respondenten dat de politie niet legitiem is. Ze beschouwen de politie niet als een instelling die eerlijk en rechtvaardig te werk gaat, waardoor er een gebrek aan vertrouwen ontstaat (Sunshine & Tyler, 2003, p. 534). Net zoals de literatuur voorspelde (Miller et al., 2003, pp. 63-64), worden positieve ervaringen eerder toegeschreven aan individuele agenten, dan aan 'de politie' als instelling. Het is wel tegenstrijdig hoe de jongeren zich enerzijds negatief uitlieten over de politie als instelling of instituut, en ze anderzijds verschillende keren wezen op het feit dat er 'rotte appels' de algemene beeldvorming over de politie verpesten.

De respondenten vertrouwen er dus niet op dat de politie in zijn dagelijkse praktijken eerlijk tewerk gaat. Verder vrezen ze dat zelfs wanneer deze onethische praktijken aan het licht komen, de politie toch verdedigd wordt door andere strafrechtelijke autoriteiten. In een poging om het heft in eigen handen te nemen, gebruiken jongeren hun smartphone om zelf bewijsmateriaal te verzamelen. De mogelijkheid om deze beelden vervolgens op sociale media te delen, geeft de jongeren een gevoel van macht (Goldsmith, 2010, p. 930). Ze zetten de kracht van sociale media in om aandacht te vragen voor het thema en om de dialoog te openen. Al is dit niet zonder gevaar. Verschillende ervaringen van respondenten doen de vraag rijzen of politie repressiever/agressiever reageert wanneer er een camera op hen wordt gericht. Om die reden raadden de jongeren van Cachet VZW, die naar eigen zeggen nog harder gemarginaliseerd worden door de samenleving, het dan ook af om een ontmoeting met de politie te filmen. In dezelfde lijn met wat de literatuur voorspelde (Timan, 2016, p. 1-2), is het dan ook niet verrassend dat de jongeren betwisten dat het gebruik van bodycams zou kunnen helpen om het vertrouwensbreuk te herstellen.

4.1.3. Toch is er hoop (voor de toekomst)

Het is ondertussen duidelijk hoe de resultaten van dit onderzoek in grote lijn aansluiten bij de bevindingen van eerder onderzoek (zie Hinds, 2008; Murphy, 2015; Jackson et al., ...). De enige uitzondering zijn de onderzoeksresultaten van het onderzoek naar de tevredenheid over het werk van de politie uit de Politiezone Antwerpen (2021). Er is één onderzoeksresultaat dat opvallend anders is en waar hoop uit te putten is. De literatuur voorspelde dat wanneer de respondenten de politie niet als legitiem beschouwen en een negatief beeld hebben over de politie, ze ook minder geneigd zijn om de wet na te leven of om mee te werken tijdens onvrijwillige contacten met de politie (Adorjan et al., 2017, p. 3; Walters & Bolger, 2019, p. 365). De jongeren hebben het gevoel niet eerlijk behandeld te worden door de politie, dus zouden ze volgens Adorjan en collega's zich moeten verzetten tegen de politiediensten en zouden ze op geen enkel vlak steun bieden aan de politie.

Desondanks de meeste jongeren niet bepaald een positief beeld van de politie hadden, gaf het merendeel toch aan dat ze de politie zouden bellen in noodsituaties. Ze zouden, naar eigen zeggen, meewerken met de politie. Niet alleen wanneer ze zelf hulpbehoevend zijn, maar ook in gevallen waarbij de politie hun om hulp zou vragen. Er waren slecht enkele uitschieters waar respondenten aangaven in geen enkel geval met de politie in contact te willen komen. Murphy (2015, p. 70) beschreef hoe jongeren opvallend meer belang hechten aan de effectiviteit van de politie dan volwassenen. We kunnen de medewerkingsbereidheid van de jongeren dus verklaren a.d.h.v. de waarde die zij hechten

aan het goed uitvoeren van politionele taken. Het belang van criminaliteitsbestrijding en ordehandhaving gaat boven het wrange gevoel dat zij zelf bij de politie hebben.

In elk focusgesprek speculeerden de respondenten over mogelijke verklaringen voor gedrag van de politie. Ze stelden zich in de schoenen van de andere partij en brachten in veel gevallen begrip op voor de positie van de politie. Er werden wensen en concrete ideeën geformuleerd over de toekomst van de politie, die in dezelfde lijn liggen als de aanbevelingen beschreven door Gau & Brunson (2010, p. 274 -275). Er is, in mijn ogen, dus absoluut hoop voor de toekomst.

4.2. Beperkingen van dit onderzoek

Uiteraard heeft dit onderzoek ook zijn beperkingen, deze worden hier verder toegelicht. Eerst en vooral dient er aandacht te worden geschonken aan de periode waarin dit onderzoek plaatsvond. Het was een absurde periode door de aanwezigheid van het coronavirus. Alhoewel dit een interessante onderzoeksmogelijkheid bood, moet er ook bij stil worden gestaan dat de veelheid aan coronamaatregelen voor frustraties zorgden binnen de bevolking. Anderzijds was er door de verschillende actuele voorbeelden sowieso een verscherpte aandacht voor het gedrag van de politie. De media-aandacht die hieraan werd geschonken kan dan ook een invloed hebben gehad op de mening van de respondenten, nog voor deze bevestigd werden.

Dit onderzoek schijnt een licht op één kant van een zeer complex verhaal. Er werd op geen enkele manier rekening gehouden met het standpunt van politieagenten. Dit onderzoek biedt dan ook in geen enkele manier antwoorden op het brede maatschappelijke debat over de relatie tussen burgers en politie. Daarnaast is er geen objectief empirisch bewijs om te bewijzen dat wat de respondenten vertelden, ook echt zo is. De jongeren kunnen bijvoorbeeld wel vertellen dat ze de politie zouden bellen, maar er werd niet nagegaan of dit in de realiteit ook zo is.

Tot slot was het als student-onderzoeker moeilijk om altijd een neutrale houding aan te nemen bij dit beladen thema. Zoals eerder aangehaald is de onderzoeker het belangrijkste onderzoeksinstrument bij kwalitatief onderzoek, maar is het onmogelijk om ten allen tijde neutraal en objectief te zijn (Baarda, 2014, p. 22). Tijdens de analyse van de focusgesprekken werd dan ook duidelijk hoe ik daar in sommige momenten niet in slaagde. Onbewust en onbedoeld kan dit een invloed hebben gehad op de onderzoeksresultaten.

4.3. Aanbevelingen

De coronacrisis en actuele voorbeelden van grensoverschrijdend gedrag door te politie bewijzen hoe belangrijk het is om te werken aan een goede relatie tussen de politie en burgers. Omdat dit thema betrekking heeft op alle leden van de bevolking, is het nuttig om iedereen te betrekken in de discussie en bespreking van mogelijke oplossingen. Niet alleen de politie dient gehoord te worden, ook andere groepen van de bevolking (denk aan gepensioneerden, jonge kinderen, leden van LGBTQIA+...). Wanneer er in de toekomst verder onderzoek wordt gedaan naar dit thema, is het belangrijk dat dit wordt uitgevoerd door een onafhankelijk onderzoeksbureau. Het is ook wenselijk dat de opdracht voor dit onderzoek niet vanuit de politie zelf komt, aangezien dat invloed kan hebben op de onderzoeksresultaten.

Daarbovenop zou het verzamelde beeldmateriaal van bodycams geanalyseerd kunnen worden door onafhankelijke onderzoekers. Deze gegevens kunnen een objectieve manier zijn om beide kanten van het verhaal in kaart te brengen. Daarbovenop kunnen ze stellingen van eerder kwalitatief onderzoek bevestigen of onderuit halen.

Ook voor het beleid en de praktijk kunnen er enkele aanbevelingen besproken worden. Zoals in het hoofdstuk 'Resultaten' werd beschreven, gaven de respondenten zelf al enkele structurele voorbeelden van dingen die zij anders willen zien. Ze zouden bijvoorbeeld graag meer op informele wijze met de politie in contact komen. Het kan dus een idee zijn om politiepatrouilles de straat op te sturen, niet met de bedoeling om te controleren of te bestraffen, maar louter om contacten te leggen met de leden van de samenleving. Hierbij is het belangrijk dat zowel de agenten als de burgers een open houding ten aanzien van elkaar hebben. De communicatiestijl van de agenten wordt ook aangehaald als een mogelijk punt voor verbetering. De respondenten zouden de agenten graag wat meer zien lachen en ook het taalgebruik van de agenten mag vriendelijker en beleefder. Het uniform van de politiediensten is al zo lang hetzelfde, er is volgens de respondenten dringend nood aan een update. Een uniform dat minder het 'wij vs zij'-idee bevestigt en waarbij geen duidelijk wapenvertoon is, zien zij als het uniform van de toekomst.

Volgens de respondenten kunnen veel problemen getackeld worden door de opleiding tot politieagent grondig te hervormen. Ze willen dat er hogere eisen worden gesteld om toegelaten te worden tot de opleiding, een langere opleiding en meer aandacht voor sociale skills in het onderwijsprogramma. Maar ook in de opleiding van de jongeren kan er volgens mij tegemoet gekomen worden aan de negatieve beeldvorming rond politie. Meer aandacht in het leerplan voor de wetten, mensenrechten en positieve verhalen over de successen

van de politie, kunnen bijdragen aan een beter begrip van wat de politie kan, mag en moet doen. Een algemeen beter begrip van elkaars positie in de maatschappij en meer communicatie tussen beide partijen zouden al een goed begin zijn om te werken aan een betere band tussen de politie en jongeren.

4.4. Conclusie

De relatie tussen burgers en de politie is een belangrijk thema waar reeds veel onderzoek naar werd gedaan. Jongeren zijn hierin een sleutelfiguur om de volgende redenen: ze komen meer met de politie in contact, houden er in het algemeen een negatievere mening over de politie op na en hun houding t.o.v. de politie nu, is een voorspeller voor hoe ze later met de politie zullen omgaan. In het kader van dit onderzoek namen 80 jongeren uit Antwerpen en Brussel deel aan focusgesprekken over hun beeldvorming over de politie.

De resultaten van dit onderzoek liepen in de grote lijnen samen met de bevindingen uit eerder onderzoek, al waren er ook enkele opmerkelijke vondsten. De bevroegde jongeren gaven aan niet erg positief naar de politie te kijken. Ze ervoeren een gevoel van onveiligheid tijdens ontmoetingen met politie, wat verklaard kan worden aan een gebrek van procedurele rechtvaardigheid. Ze hadden het gevoel dat de politie partijdig te werk gaat en niet openstaat voor dialoog tijdens hun dagdagelijkse werking. De algemene houding van de politie werd omschreven als vijandig en niet altijd behulpzaam. Ook de communicatiestijl van de politie liet volgens de respondenten het een en ander te wensen over. Zelfs wanneer de oneerlijke praktijken van de politie zouden worden aangeklaagd, hadden de jongeren het gevoel niet geloofd te worden. Ze ervaren een gevoel van machteloosheid t.o.v. de politie als instelling.

Als reactie op het onveiligheidsgevoel en de machteloosheid, verklaarden de respondenten hun smartphone te gebruiken om zelf bewijsmateriaal van ontmoetingen met de politie te verzamelen. Sociale media kunnen dan gebruikt worden als een platform om objectief bericht te geven, maar evengoed verspreid het onjuiste gegevens en zaait het verwarring. Al hadden de respondenten het zelfde gevoel bij berichtgeving door kranten of het televisiejournaal.

Dit onderzoek was de eerste van velen om te bekijken welke invloed de coronacrisis had op het contact tussen jongeren en politie. Hoewel de jongeren stelden dat er niet zo zeer iets veranderd was in de aard van het contact, gaven ze wel aan meer met de politie in contact te komen. Anderzijds haalden verschillende respondenten de coronamaatregelen aan als mogelijke bron voor extra frustratie t.a.v. de politie.

De meest opvallende bevinding van dit onderzoek was dat, in vergelijking met de geraadpleegde literatuur, de respondenten aangaven wel mee te willen werken met de politie. Dit kan eventueel verklaard worden door het belang dat jongeren hechten aan de effectiviteit van de politie. Verder zagen de respondenten mogelijkheden in tal van kleine aanpassingen, zoals meer informeel contact en communicatie en een ander uniform. Al bij al zijn dit, in combinatie met het begrip dat veel jongeren opbrengen voor de situatie van de politie, hoopvolle gegevens voor de toekomst.

Bibliografie

Adorjan, M., Ricciardelli, R. & Spencer, D.C. (2017). Youth perceptions of police in rural Atlantic Canada. *Police Practice and Research*, 18(6), 556–569.

Augustyn, M.B. (2015). Updating Perceptions of (In)Justice. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 53(2), 255–286.

Baarda, D. B. (2014). *Dit is onderzoek!*. Groningen, Nederland: Noordhoff.

Bittner, E. (1970). *The Functions of the Police in Modern Society*. Rockville, MD: National Institute of Mental Health, Center for Studies of Crime and Delinquency.

Bittner, E. (2005). Florence Nightingale in pursuit of Willie Sutton: A theory of the police. In: T. Newburn (Ed.), *Policing: Key Readings* (pp. 150-172). Cullompton: Willan.

BRUZZ. (2021, 2 maart). *Vier op vijf Brusselse jongeren voelt zich niet veilig in contact met politie*. Geraadpleegd via <https://www.bruzz.be/samenleving/vier-op-vijf-brusselse-jongeren-voelt-zich-niet-veilig-contact-met-politie-2021-03-02>

Cachet VZW. (z.d.). *Over ons*. Geraadpleegd op 20/07/2021 <https://cachetvzw.be/nl/over-ons>

Chow, H.P. (2011). Adolescent attitudes toward the police in a western Canadian city. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 34(4), 638–653.

Debruyne, A. (2020, 7 juni). In heel de wereld betogingen tegen politiegeweld na dood George Floyd. *Knack*. Geraadpleegd van <https://www.knack.be/nieuws/wereld/in-heel-de-wereld-betogingen-tegen-politiegeweld-na-dood-george-floyd/article-news-1606945.html>

DeMorgen. (2021). *Ooggetuige filmt politiegeweld op Antwerpse Dageraadplaats*. Geraadpleegd via <https://www.demorgen.be/nieuws/ooggetuige-filmt-politiegeweld-op-antwerpse-dageraadplaats~b4609d27/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

Desmond, M., Papachristos, A. V. & Kirk, D. S. (2016). Police Violence and Citizen Crime Reporting in the Black Community. *American Sociological Review*, 81(5), 857–876.

Dirikx, A. (2012). *Good Cop/Bad Cop Fair Cop/Dirty Cop: Het verband tussen mediagebruik en de houding van jongeren ten aanzien van de politie*. [Doctoraatsonderzoek, Katholieke Universiteit Leuven].

Dujardin, D. (2021). *Politie weer mikpunt van rellen in Brussel*. Geraadpleegd via <https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie/algemeen/politie-weer-mikpunt-van-rellen-in-brussel/10277077.html>

El Mabrouk, F. (2021, 4 februari). Helft van alle coronaboetes ging naar jongeren. *Gazet van Antwerpen*. Geraadpleegd van https://www.gva.be/cnt/dmf20210203_97480203

Engel, R. S. (2005). Citizens' perceptions of distributive and procedural injustice during traffic stops with police. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 42(4), 445-481.

Fagan, J. and Tyler, T. R. (2005). Legal Socialization of Children and Adolescents. *Social Justice Research*, 18 (3), 217-241.

Fine, A., Cavanagh, C., Donley, S., Frick, P. J., Steinberg, L., & Cauffman, E. (2017). Is the effect of justice system attitudes on recidivism stable after youths' first arrest? Race and legal socialization among firsttime youth offenders. *Law and Human Behavior*, 41(2), 146.

Fine, A.D., Padilla, K.E. & Tom, K.E. (2020) Police legitimacy: identifying developmental trends and whether youths' perceptions can be changed. *Journal of Experimental Criminology*. <https://doi.org/10.1007/s11292-020-09438-7>

Fine, A.D., Rowan, Z. & Simmons, C. (2019). Do politics trump race in determining America's youths' perceptions of law enforcement? *Journal of Criminal Justice*, 61, 48–57.

Gau, J. M. (2010). A Longitudinal Analysis of Citizens' Attitudes about Police. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 33(2), 236–52. <http://dx.doi.org/10.1108/13639511011044867>.

Gau, J. M. & Brunson, R. K. (2009). Procedural Justice and Order Maintenance Policing: A Study of Inner-City Young Men's Perceptions of Police Legitimacy. *Justice Quarterly*, 27(2), 255–279. <https://doi.org/10.1080/07418820902763889>

Geller, A. and J. Fagan. (2019). Police Contact and the Legal Socialization of Urban Teens. *The Russell Sage Foundation Journal of the Social Sciences*, 5(1), 26–49.

Goldsmith, A. J. (2010). Policing's new visibility. *British Journal of Criminology*, 50(1), 914–934.

Heymans, P. (2021). *Algemene Inspectie: "Maak publieke databank over politiegeweld"*. Geraadpleegd via <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/04/07/aig-politiegeweld/>

Hinds, L. (2009). Youth, police legitimacy and informal contact. *Journal of Police and Criminal Psychology*, 24(1), 10–21.

Hirschi, T. and M. Gottfredson. (1983). Age and the Explanation of Crime. *American Journal of Sociology*, 89(3), 552–584.

Hohl, K., Bradford, B., & Stanko, E. (2010). Influencing trust and confidence in the Metropolitan Police: results from an experiment testing the effect of leaflet-drops on public opinion. *British Journal of Criminology*, 50(3), 491–513.

Hurst, Y.G. & Frank, J. (2000). How kids view cops. The nature of juvenile attitudes toward the police. *Journal of Criminal Justice*, 28(3), 189–202.

Huyghebaert, P. (2021). *Rust teruggekeerd na zware rellen in Luik, burgemeester: "Deel reischoppers kwam uit Brussel en zelfs uit Frankrijk"*. Geraadpleegd via <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/03/13/rellen-luik/>

Jackson, J., Bradford, B., Stanko, E. & Hohl, K. (2012). Just Authority? Trust in the Police in England and Wales. *SSRN Electronic Journal*. Published. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2034343>

Jackson, D.B., Testa, A., & Vaughn, M.G. (2020). Low Self-control and Legal Cynicism among At-Risk Youth: An Investigation into Direct and Vicarious Police Contact. *Journal of*

Research in Crime and Delinquency, 57(6), 741–783.
<https://doi.org/10.1177/0022427820929735>

Julsing., M. & Fischer, T. (2019). *Onderzoek doen!*. Groningen, Nederland: Noordhoff.

Mann, S., Fung, J. & Lo, R. (2006). Cyborglogging with camera phones. *Proceedings of the 14th annual ACM international conference on Multimedia - MULTIMEDIA '06*. Published.
<https://doi.org/10.1145/1180639.1180690>

McLean, K., Wolfe, S. E., & Pratt, T. C. (2019). Legitimacy and the life course: an age-graded examination of changes in legitimacy attitudes over time. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 56(1), 42–83.
<https://doi.org/10.1177/0022427818793934>.

Michaux, A., Barbieux, Y., & Poppelmonde, J. (2021, 2 april). Hoe nepfeest 'La Boum' in Ter Kamerenbos ontaardde in veldslag tussen duizenden jongeren en politie. *Nieuwsblad*. Geraadpleegd van https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20210401_97428697

Murphy, K. (2015) Does procedural justice matter to youth? Comparing adults' and youths' willingness to collaborate with police, *Policing and Society*, 25:1, 53-76, DOI: 10.1080/10439463.2013.802786

Nivette, A. E., M. Eisner, T. Malti, and D. Ribeaud. (2015). "The Social and Developmental Antecedents of Legal Cynicism." *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 52(2), 270-298.

Openbaar Ministerie. (2020). *Jaarstatistiek van de jeugdparketten*. Geraadpleegd via <https://www.om-mp.be/stat/jeu/n/index.html>

Politiezone Antwerpen. (2020, 26 juni). *Politiezone Antwerpen presenteert resultaten jongerenbevraging*. Geraadpleegd via <https://www.politieantwerpen.be/news/press-item/politiezone-antwerpen-presenteert-resultaten-jongerenbevraging%C2%A0>

Radford, K., Hamilton, J. & Jarman, N. (2004). "It's Their Word Against Mine': Young People's Attitudes to the Police Complaints Procedure in Northern Ireland. *Children & Society*, 19, 360-370.

Reiss, A. J. (1971). *The Police and the Public*. Amsterdam, Nederland: Amsterdam University Press.

Sargeant, E. & Bond, C. E. (2013). Keeping it in the family: Parental influences on young people's attitudes to police. *Journal of Sociology*, 51(4), 917–932.
<https://doi.org/10.1177/1440783313482817>

Sunshine, J., & Tyler, T. R. (2003). The role of procedural justice for legitimacy in shaping public support for policing. *Law and Society Review*, 37(3), 513–548.

Swanborn, P. G. (2002). *Basisboek Sociaal Onderzoek* (4de ed.). Den Haag, Nederland: Boom Lemma.

Trinkner, R. & Tyler, T. R. (2016). Legal Socialization: Coercion versus Consent in an Era of Mistrust. *Annual Review of Law and Social Science*, 12, 417-439.

Terpstra, J. (2010). *Dwang, moraal, probleemgerichtheid en legitimiteit: over kernelementen in de opdracht van de politie*. In: B. van Stokkom, J. Terpstra & L. G. Moor (Red.), *De politie en haar opdracht: de kerntakendiscussie voorbij* (pp. 7-23). Apeldoorn-Antwerpen: Maklu.

Terpstra, J. & Salet, R. (2020). *Politie in tijden van Corona: Over haar maatschappelijke opdracht in buitengewone omstandigheden*. Essay op verzoek van de Landelijke Portefeuille GGP van de Nationale Politie, Radboud Universiteit Nijmegen. Geraadpleegd via <https://www.ru.nl/rechten/alumni/@1292693/publicatie-politie-tijden-corona-renze-salet-jan/>

Timan, T. (2016). *Policy, design and use of police-worn bodycams in the Netherlands*. To appear in Leenes, R.E., Purtova, N.N. and S.A. Adams, eds. *Under Observation: The Interplay between eHealth and Surveillance*. Dordrecht: Springer, Forthcoming, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2823556>

Tyler, T. R., & Trinkner, R. (2018). *Why children follow rules: legal socialization and the development of legitimacy*. New York: Oxford University Press.

Vanden Borre, M. (2021, 3 maart). *Vraag om uitleg van de heer Mathias Vanden Borre aan de heer Pascal Smet, collegelid bevoegd voor Cultuur, Jeugd, Sport en Gemeenschapscentra*. Geraadpleegd via <https://www.raadvvc.be/wp-content/uploads/2021/03/VOU-MVB-steekproef-beeldvorming-politie-VGC-jeugdraad.pdf>

Vandervelden, J. (2020, 29 juli). *De avondklok in Antwerpen is de eerste in België sinds de Tweede Wereldoorlog*. *vrtnws.be*. Geraadpleegd van <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/07/28/de-eerste-avondklok-sinds-de-tweede-wereldoorlog/>

Vanrenterghem, A., Goedgebeur, H., & Arnoudt, R. (2020, 19 augustus). *Afschuw over beelden van dood man na politieoptreden op luchthaven Charleroi: "Choquerend, onbetamelijk en ongepast"*. *vrtnws.be*. Geraadpleegd van <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/08/19/jozef/>

Van den Heerik, R. & van Charldorp, T. (2015) 'Die agent moet 't goede voorbeeld geven...': Een talig onderzoek naar opvattingen van jongeren over de politie. *Cahiers Politiestudies*, 34(1), 11 – 32.

Verwee, I., Hendrickx, E. & Vlek, F. (2009). *Wat doet de politie?* Antwerpen: Maklu.

VGC-Jeugdtraad. (2021, 29 maart). *Statement: jongeren & politie*. Geraadpleegd via <https://www.brusselbazaar.be/sites/www.brusselbazaar.be/files/bijlagen/document/StatStatS%20jongeren%20%26%20politie.pdf>

Walters, G. D., & Bolger, P. C. (2019). *Procedural justice perceptions, legitimacy beliefs, and compliance with the law: A meta-analysis*. *Journal of experimental Criminology*, 15(3), 341–372.

Weitzer, R. & Touch, S. A. (2005). *Racially Biased Policing: Determinants of Citizen Perceptions*. *Social Forces*, 83(3), 1009-1030.

Wet op het politieambt. (1992, 5 augustus). Geraadpleegd via http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=nl&nm=1992000606&la=N

Wu, Y. (2010). College Students' Evaluation of Police Performance: A Comparison of Chinese and Americans. *Journal of Criminal Justice*, 38, 773–780.

Bijlagen

BIJLAGE 1 – STATEMENT JONGEREN & POLITIE

Aan de heer Van Quickenborne

Vice-eersteminister en minister van Justitie en Noordzee

Aan mevrouw Verlinden

Minister van Binnenlandse Zaken, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing

Aan de heer Vervoort

Minister-President van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Aan de heer Dalle

Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media

Aan de heer Smet

VGC-collegelid bevoegd voor Cultuur, Jeugd, Sport en Gemeenschapscentra

betreft : Statement: jongeren & politie

datum : 29 maart 2021

Geachte vice-eersteminister Van Quickenborne

Geachte minister Verlinden

Geachte minister-president Vervoort

Geachte minister Dalle

Geacht collegelid Smet

We schrijven u, omdat we de verhalen over jongeren en politie beu zijn. Wie we zijn? Wij zijn de jongeren, die schrik hebben onrechtvaardig behandeld te worden door politieagenten.

Wij zijn de jeugdwerkers, die moeten luisteren naar verhalen van jongeren die geschokt vertellen hoe ze zonder aanleiding gefouilleerd werden.

Wij zijn mensen en organisaties, die vinden dat het zien van een agent een gevoel van veiligheid zou moeten oproepen, geen gevoel van boosheid, frustratie of angst.

De verhouding tussen politie en jongeren is al jarenlang verzuurd en vol wantrouwen. Smartphones en sociale media maken dat we vandaag vanop de eerste lijn kunnen zien dat er iets grondig mis zit. Maar aan het eigenlijke verhaal is de afgelopen decennia niets veranderd.

Nog steeds voeren politieagenten veelvuldig identiteitscontroles uit bij jongeren – niet toevallig vooral bij jongeren die in onze meest kwetsbare wijken wonen. Die controles worden noodzakelijk, onschuldig en routineus genoemd.

Controle na controle krijgen jongeren elke keer een beetje meer het signaal dat ze niet vertrouwd worden, dat ze strenger behandeld worden dan anderen, dat er niet in hun onschuld-tot-het-tegendeel-bewezen-is geloofd wordt.

Dat leidt tot wantrouwen tegenover de politie, officiële instanties en bij uitbreiding de samenleving die die politie vertegenwoordigt.

Heel wat Brusselse jongeren krijgen in hun leven te maken met een hele resem aan harde en minder harde confrontaties met de politie. Spanningen waar ze zelf bij betrokken zijn of waarvan ze getuige zijn. Het verbale en fysieke geweld en het gevoel van onrechtvaardigheid maken bijna vanzelfsprekend deel uit van hun leven. Daar kunnen we niet aan toegeven.

Dat het wantrouwen leidt tot problemen tussen jongeren en politie, dat hoeven we niet meer te vertellen. Dat dat wantrouwen uiteindelijk leidt tot minder kansen, minder weerbaarheid en minder zelfredzaamheid. Daar kunnen we niet aan toegeven.

Jongeren worden systematisch gecriminaliseerd. Wanneer er iets misloopt tijdens een politie-interventie, wordt meteen gesuggereerd dat de persoon in kwestie in fout was. Verkeersovertreding? Onder invloed? Agressief gedrag? De 'man van 16 jaar oud gekend bij onze diensten' is een vertrouwde reactie. Wat achteraf de waarheid blijkt, doet er dan niet meer toe: de toon is gezet en media doen vlotjes mee. Zo worden jongeren weggezet als criminelen die nog gepakt moeten worden.

We horen dan ook steeds vaker dat het misloopt. Dat kinderen en jongeren om het leven komen of traumatiserende ervaringen hebben in contact met de politie. Klachten, als die al ingediend geraken, verdwijnen in de zwarte doos van 'de tuchtprocedure'.

We merken die problematische relatie niet enkel op bij jongeren, maar ook in de omgang met andere groepen die buiten het referentiekader vallen van de meerderheid van onze politiemensen.

Die problematische relaties reiken verder dan 'enkele rotte appels' binnen de politie of binnen 'de jongeren': het wantrouwen is een structureel probleem, en structurele problemen verdienen structurele oplossingen.

We vragen aan jullie, politici, een structurele aanpak van deze malaise. We geloven dat we die cirkel van wantrouwen samen kunnen en moéten doorbreken.

Meer en meer mensen staan klaar om met grote en kleine initiatieven te werken aan wederzijds begrip en vertrouwen. En dat werkt.

Maar tegenover ieder initiatief staat een respectloos ervaren behandeling, een controle waar geen uitleg voor komt, of een klacht die nooit gemaakt kon worden. En dat werkt tegen.

De problemen zijn groot, en verdienen grote oplossingen. We vragen aan jullie, beste politici, een groot engagement om voor die grote oplossingen te zorgen.

Betrek àlle betrokken partijen in een structureel verhaal. Luister naar jongeren, jeugdwerkers, agenten, magistraten, lokale politici. De wil om samen te werken aan oplossingen is groot.

Communiceer daarover. Uitvoerig. Jongeren hebben nood aan een duidelijk signaal. Vertrouwen herstellen begint bij oplossingen zien. Zodat iedereen die de politie voorbij ziet rijden zich beschermd kan voelen. Daar willen we het verhaal naartoe zien evolueren.

Met vriendelijke groeten,

VGC-jeugdraad, JES Brussels, Foyer, Circus Zonder Handen, Nakama, Pilar, Samen voor Morgen, Jeugd en Muziek Brussel, Maks, Cultureghem, Lasso, Vlaamse Dienst Speelpleinwerk, Bekile Jeugdwerking, Kuumba, Filemon, Molenbeek Rebels Basketball, Groep INTRO, Foyer des Jeunes, Bien ou Bien, Scouts en Gidsen Brussel, Chirojeugd Vlaanderen, Cachet, Jeugthuizen Ondersteuning Brussel, Platform Stop Etnisch Profileren, Vlaamse Jeugdraad, D'Broej, Minderhedenforum, Promo Jeunes, Promo Jeunes AMO

BIJLAGE 2 – VRAGENLIJST

Rondje waarbij iedereen zich mag voorstellen (naam + leeftijd).

Ik leg jullie enkele stellingen voor over het thema, ze zijn bedoeld om de discussie open te trekken.

Kunnen jullie aangeven waar je het eens mee bent en waarmee niet en waarom?

- De politie mag 'zo maar' vragen om mijn identiteitskaart te zien
- De politie slaagt er in om de criminaliteit te verminderen
- De politie is behulpzaam
- De politie is rechtvaardig (d.w.z. ze werken op een eerlijke, onpartijdige, neutrale en respectvolle manier)
- De politie behandelt burgers met respect
- De politie is benaderbaar
- De politie gaat onverstandig om met de macht die ze heeft
- De politie moet burgers erop wijzen dat ze hun mondkapje moeten dragen
- De politie slaagt er in de coronamaatregelen te doen naleven
- Ik mag de politie filmen wanneer ze hun job beoefenen
- De media geeft een correct beeld over de politie

Open vragen:

- Welke woorden komen op in je gedachten als je denkt aan de politie?
- Wat zijn jullie persoonlijke ervaringen met politie?
 - Was dit steeds positief of negatief?
- Ken je iemand die reeds met de politie in contact kwam?
 - Wat was hun ervaring met de politie?
- Komen jullie sinds de Corona-crisis meer of minder in contact met de politie?
 - Wat is hier moeilijk aan?
- Worden jongeren volgens jullie gevisieerd door de politie?
 - Is er een verschil tussen jongens en meisjes?

Correlatie legitimiteit – medewerking:

- Vind jij het belangrijk om je medewerking aan de politie te verlenen?
 - Waarom wel of niet?
- Ben jij altijd bereid om medewerking te verlenen aan de politie?
 - Wanneer wel?
 - Wanneer niet?

- Kan je zelf een voorbeeld geven?
- Wat zijn voor jou belangrijke eigenschappen die elke politieagent moet hebben?
- Zijn er bepaalde taken die volgens jou niet langer door de politie uitgevoerd moeten worden? Zo ja, welke en wie kan ze volgens jou beter uitvoeren?

Hypothetische situaties voorbeelden:

- Stel je wordt slachtoffer van een woninginbraak, diefstal, beschadiging van een voertuig,... in welke mate zou u de politie hiervan op de hoogte brengen door aangifte te doen?
- Elke dag rij je met de fiets naar het station om op je werk of op school te geraken. Wanneer je op een dag terug komt blijkt je fiets gestolen te zijn. Toevallig wordt er gepatrouilleerd rond het station. Je spreekt de agenten aan en vraagt of zij misschien iets gezien hebben. Hierop reageren ze al lachend: "oei, weeral een fiets gestolen, je weet toch dat je je fiets eigenlijk beter niet aan het station achterlaat." Terwijl jij je verhaal vertelt luisteren de agenten niet bepaald aandachtig maar ze raden je wel aan om naar het commissariaat te gaan. Wat zou jij vervolgens doen?
- Op een avond kom je thuis en je merkt dat er werd ingebroken. Alle ramen en deuren staan open, maar er lijkt niets weg te zijn. Een maand eerder overkwam de buurvrouw het zelfde, daarom ga je even bij haar ten rade. Ze vertelde dat de politie heel gehaast overkwam en dat ze in het midden van haar verhaal werd onderbroken met de woorden: "Ok, dus hetzelfde als in de straat hier om de hoek. Goed, we weten genoeg". De politiemannen zouden haar nog iets laten weten, maar nadien heeft ze nooit nog iets van hen gehoord. Ga jij de inbraak bij jou thuis nog aangeven?
- Je zit met vrienden in het park, jullie zijn aan het chillen. Er komt een politiecombi voorbij gereden. Hoe reageren jij en je vrienden? Welke gevoelens hebben jullie?

Reële voorbeelden:

- Een man die aan het skaten was in een skatepark in Roeselare had geen mondkapje aan, terwijl dat wel verplicht was, en weigerde het ook te dragen. De politie reageerde hardhandig en maakte gebruik van pepperspray (video: https://www.youtube.com/watch?v=Lhe-ivn3JoE&ab_channel=gudpress) Wat is jullie mening over de reactie van de politie bij dit incident?
- Voorbeeld Dageraadplaats 'Pano' documentaire – Enkele jongeren geraken 's avonds in een discussie verzeild met politieagenten. Eén van de agenten slaat de jongen knock out. Dit werd vastgelegd op beeld en verspreid via sociale media. Hebben jullie dit filmpje gezien? Wat dacht je toen je dit filmpje zag? Wat vinden jullie van de reactie van de politie?

Toekomstperspectief:

- Er zijn verschillende stemmen die oproepen om een bodycam (een camera die ter hoogte van de borstkast hangt) te verplichten voor alle agenten, om zo de rechtvaardigheid en gelijke behandeling van burgers te garanderen. Wat denken jullie hier over? Is dit een goed idee?
- Hoe ziet jullie ideale politie van de toekomst er uit?

Feedback Informed Consent:

- Wat was jullie ervaring bij dit gesprek?
- Wat vonden jullie leuk of niet leuk?
- Zijn er bepaalde zaken waar ik, als onderzoeker, in de toekomst op moet letten?

BIJLAGE 3 – DATAMANAGEMENT PLAN

Voor dit masterproefonderzoek werden er **nieuwe onderzoeksgegevens** verzameld. Dit gebeurde a.d.h.v. 7 focusgroepen waaraan in totaal 80 jongeren deelnamen. De focusgesprekken werden steeds opgenomen met een recorder en getranscribeerd in Word, om zo tot uitgewerkte onderzoeksgegevens te komen. Er werd dus mondelinge informatie verkregen doorheen een discussie over de beeldvorming rond politie, die later werd herwerkt tot schriftelijke data.

Er werden **persoonlijke gegevens** verzameld, waaronder de naam, leeftijd en studierichting van de respondenten. Verder kwamen soms andere persoonlijke gegevens naar voren, zoals bijvoorbeeld de namen van familieleden, woonplaats of het beroep van de ouders. Deze gegevens werden **gepseudonimiseerd** in de schriftelijke data.

De verzamelde gegevens worden gebundeld en bewaard via het persoonlijke OneDrive-account, gekoppeld aan de onderwijsinstelling (Vrije Universiteit Brussel). Daarnaast worden de opnames en transcripties **opgeslagen op een externe USB-stick**, die na afloop van het onderzoek wordt overhandigd aan de promotor (professor Christiaens). Bij het afronden van het onderzoek, na de puntentoekenning en verdediging, zullen alle onderzoeksgegevens verwijderd worden van mijn persoonlijke computer. De verzamelde data zullen dus **niet worden gebruikt voor ander onderzoek of andere doeleinden**.

BIJLAGE 4 – LABELLIJST

Kernlabel	Sublabel	Subsublabel
Legitimiteit	Vertrouwen	
	Medewerking	
Effectiviteit	Criminaliteitsbestrijding	
	Coronamaatregelen	
Procedural Justice	Communicatie	
	Transparantie	
	Partijdigheid	Jongens vs. Meisjes
		Racisme

Ervaringen	Directe ervaringen	
	Indirecte ervaringen	
Media	Representatie	
	Sociale media	
Onveiligheid	Discretionaire macht	
	Filmen voor bewijsmateriaal	
	Jongeren als 'usual suspect'	
Toekomst	Opleiding	
	Gemeenschapsgerichte politie	Informeel contact
		Diversiteit
		Communicatie
Uniform		